Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 40 | Łódź, Poniedziałek, 16 lutego 1931 r. | נייגטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ"ט שבט תרצ"א | № 40

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פערלייכטערונגען אינ'ם זונטאג-רוה
ווערען געפלאנט דורך דער רעגירונג

וו א ר ש א, 15 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך ווערט אין די אנפיהרענדע קרייזען ווירקליך יעצט איינצופיהרען א רייה הנחות אין דער פראגע פון זונטאג-רוה. ס'זאל ערלויבט ווערען צו האנדלען אום זונטאג די טארג-שטייער, די ווארשטאטען, וואס בעשעפטיגען נישט קיין ארבייטער זאלען מעגען ארבייטען אום זונטאג און אין חגאות טעג.

דער פלאן געפינט א גינסטיגע שטעלונג אין די רעגירונגס-קרייזען, ווייל דורך דעם רעכענט מען אויך צו הויבען די קאנסומציע אין לאנד.

צוליב 3 מיליאן זל. ארעסטירט 4 אינזשינערען

ג ד י נ י ע, 15. (ספ. טעל.) דא זיינען ארעסטירט געווארען די אינזשינערען מיקולסקי, קאטלינסקי, גראנאווסקי און רושטשעווסקי. די ארכיטעקטען מיקולסקי און קאליינסקי האבען אונטער דער אמטליכער אויפזיכט פון גראנאווסקי און רושטשעווסקי געבוי'ט דעם בנין פון דער פאסט, וועלכע האט געזאלט קאסטען 4 מיליאן זל. און האט אפגעקאסט 7 מיליאן זל.

די אויספארשונג אין דעם ענין האט געדויערט גאנץ לאנג און האט זיך איצט פארענדיגט מיט'ן ארעסט פון די פיהרער.

קיין 13. פענסיע וועלן די שטעטישע אנגעשטעלטע נים בעקומען

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין צוזאמענהאנג מיט דעם, וואס די מאגיסטראטען צאהלען נישט אויס די 13. פענסיע די שטעטישע אנגעשטעלטע, איז אין א רייה שטעט געקומען צו קאנפליקטען און ס'האלט דערביי, אז ווארשא, לאדז א. אנד. זאל אויסברעכען א שטרייק.

א דעלעגאציע פון שטעטישע ארבייטער איז אויפגענומען געווארען דורכ'ן וויצע ארבייטס-מיניסטער קארטשאק, וועלכער האט ערקלערט, אז די 13. פענסיע וועט נישט אויסגעצאהלט ווערען און אז די רעגירונג וועט וועגען דעם ארויסגעבען א ספעציעלע פעראָרדנונג צו די מאגיסטראטען.

האנדעלס-דעפיציט אין יאנואר — 956.000 זל.

וו א ר ש א, 15 (טעלעפאניש) ס'איז פערעפענטליכט געווארען דער האנדעלס-בילאנס פאר יאנואר פון גאנץ פוילען. אריינגעפיהרט איז געווארען 227.776 טאן סחורות פאר 153 448.000, ארויסגעפיהרט 1.417.507 טאן אין ווערט פון 152.492.000. דער בילאנס-דעפיציט בעטרעפט אזוי ארום 956.000 זל. אין פערגלייך מיט דעצעמבער האט זיך דער אימפארט פערקלענערט אויף 5.459.000 אין דער עקספארט אויף 30.686.000 זל.

ענציקלאפעדיע אין דער יודישער שפראך

ב ע ר ל י ן, (י.ט.א.) דא איז געשאפען געווארען א נייע פערלאגס-געזעלשאפט, וועלכע וועט ארויסגעבען די ערשטע ענציקלאפעדיע אין דער יודישער שפראך. נעבען די אלגעמיינע וויסענשאפטען, זאל די ענציקלאפעדיע האבען א ברייטען פראגראם פאר די פראבלעמען, וואס זיינען צוזאמענגעבונדען מיט דעם היינטיגען יודענטום. אין דעם ווערק וועלען מיטארבייטען די בעקאנטעסטע פאך-וויסענשאפטלער.

200.000 העקטאר ערד וועלען פארצעלירט ווערען אין 1932

וו א ר ש א, 15. (טעלעפאניש) דער מיניסטערן-ראט האט פעסטגעשטעלט דעם פארצעלאציע-פלאן אויף 1932 י. פון די מליכה-באדענס און פון מלוכה'שען אגראר-באנק וועלען פארצעלירט ווערען 20.000 העקטאר, פון די פריוואט-באדען—180.000 העקטאר.

די ווירטשאפטליכע לאגע אין אמעריקא בעסערט זיך

נ י ו - י א ר ק, 15. (ספ. טעל.) דער רעגירונגס סעקרעטאר דזשאנס, האט עפענטליך ערקלערט, אז די לאגע אין אמעריקא האט זיך אנגעהויבען בעסערען. די צאהל ארבייטסלאזע פערקלענערט זיך, פיל פאבריקען הויבען אן ווידער צו ארבייטען, און דער קריזיס הויבט אן ביסלעכווייז צו פערשווינדען, אין די בענק איז די לאגע געווארען זיכערער, פיל אקציעס זענען געשטיגען.

שבועה דאורייתא

היינט, מאנטאג, דעם 16-טען פעברואר, 11 א זייגער פארמיטאג ווערט אין דער ווילקער-שוהל שווערען

לייבעל קירשענבערג

(ר' אברהם מענדעל ווארשאווסקי'ס איידעם)

זאוואדזקא 34, געשעפט פיעטריקאווער 28 לויט א פסק דין פון הרב ר' יוסף פיינער וועגען א סכסוך וועגען רעכנונגען.

מיט אכטונג

לייזער גלאווינסקי.

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע אוי דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקען פון אונזער איבעראל בעוואוסטער צוקערבייע

ב. וויינבערג

38 פיעטריקאווער 38

טעל 143-82

האלץ-קויהלן

(גראבאווע)

ערשטע סארט, ריין געהארטעוועט צו בילינע פרייזען

3.25 פאר א פוד

צו בעקומען אויף צמענטארנע 9, טעלעפאן 123-61.

Dr. med. RACHELA LEWI

Żeromskiego 24, tel. 142-72

ספעצ. קינדער-קראנקהייטען.

בעקאנטמאכונג.

צוליב אונזער אונאבהענגיג ווערען פון נאפט-אינדוסטריע-סינדיקאט פערקויפט פון היינטיגען טאג אן אונזער

בענזין-סטאציע אויף קאשציושקי 64

רייכט-גערייניגטען בענזין

צום פרייז פון 75 גראשען פאר א ליטער

גלייכצייטיג עמפפעהלען מיר אויטאמאביל-אייל און שמירעכץ, ווי אינלענדישע זאווי אויסלענדישע מיט א ראבאט פון 15%

די בענזין-סטאציע איז טעטיג א גאנצען מעת-לעת.

אויף פערלאנג פון די ג. אבנעהמער שטעלען מירצו אין די גאראזשען.

מיט אכטונג STACJA BENZYNOWA

„BENZOMIN"

Al. Kościuszki 64 (róg Zamenhofa) tel. 206-57

עס ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע פערקויפערין פון דער שיך-בראנשע

פאמארסקא 4

ר. דארן. 1247

עס פאדערט זיך א קוואליפיצירטער דאמען-מאגאזין-אבערמאשינער

צו ערשטער סארט ארבייט

קאנסטאנטינער 46

ביים דאמען-שניידער.

Łódzka Kasa Spółdzielcza

z ogr. odp. w Łodzi

Telefon 184-13 P. K. O. 674-17

R-k Ż.: Bank Polski

מיר מעלדען אלע אונזערע מיטגלידער און קליענטען, אז פון מארגען, דינסטאג (ר"ח אדר) דעם 17. לוטי, ווערט אונזער באנק איבערטראגען פון ווסכאדניא 65 אין נייעם פערגרעסערטען לאקאל אויף

26 PIOTRKOWSKA 26

פראנט, ערשטען שטאק. די דירעקציע.

Dnia 14 lutego 1931 r. po krótkich cierpieniach rozstał się z tym światem nasz najukochańszy

B. P. SAMUEL KOHN

przeżywszy lat 63.

Wyprowadzenie zwłok z domu przedpogrzebowego nastąpi we wtorek, dn. 17 lutego 1931 r. o godz. 15.30, o czem zawiadamia pozostała w głębokim żalu

RODZINA.

היינט-אורטייל אינ'ם פראצעס
וועגען אטענטאט אויף מארשאל פילסודסקי

וואַרשאַ, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט).

אַרום 1 אַ זייגער האָבען זיך היינט ווידער אָנגעהויבען די אונטערהאַנדלונגען אינ'ם פּראָצעס. עס איז געקומען אַ גרויסער עולם. די סענסאַציע פון טאָג האָבען געזאָלט זיין די רעדעס פון די בערימטע אַדוואָקאַטען שמיאַראָווסקי, בערנסאָן און האָניגוויל.

דער ערשטער האָט בעקומען דאָס וואָרט אַדוו. גאַצקי. אין זיין רעדע האָט ער פּאָלעמיזירט מיט'ן פּראָקוראָר און זיך אָפּגעשטעלט אויף דער פּערזענליכקייט פון יאַגאָדזשינסקי וועלכער רופט אַרויס צו זיך דרך ארץ און אַז אַלס אַ מענש, וואָס האָט שוין דעם טויט געקוקט אין די אויגען אַריין, בעגלויבט אין זיינע ערקלערונגען.

ביי אַ געוואַלדיגער שטילקייט אין זאַל הויבט אָן זיין רעדע

אדוו. שמיאַראָווסקי

ראָס געריכט זאָגט דער רעדנער האָט זיך מעהר פּערנומען מיט זייטיגע ענינים ווי מיט די עצם בעשולדיגטע. סוף כל סוף זיצען דאָך דאָ פינף לעבעדיגע מענשען, וואָס וואַרטען אויף זייער גורל. דער פּראָצעס דאַרף דאָך פעסטשטעלען וואו און יואָס ס'איז געשעהען, אויב ס'איז בכלל עפּעס געשעהן.

דער דאָזיגער פּראָצעס קומט פאַר בכלל אין אַן'אַטמאָספער נישט פון גלויבען נאָר אין ספקות, בכלל איז נישטאָ קיינער וואָס זאָל גלויבען אַז מ'האָט געוואָלט אויספיהרען אַן'אַטענטאַט אין זאַל געפינען זיך נישט די, פאַר וועמען דער אַטענטאַט וואָלט געווען אַ קאַטאַסטראָפע, נישטאָ קיין סימן פון זיי. ווען זיי וואָלטען ווירקליך געגלויבט אַז ס'האָט זיך געגרייט אַן'אַטענטאַט וואָלטען דאָ געווען אַנוועזענד גאָר אַנדערע אָנשטאָט די פאַר הונדערט בייגעריגע מענער און פרויען.

אין דעם „אַטענטאַט" גלויבט קיינער נישט, אַ חוץ די, וואָס האָבען אַ פּאָליטישען אינטערעס דערין. אַפילו אויף אַ פּאָליציי-פּשאָדאָוניק וואָלט אַן'אַטענטאַט געווען פאַרבערייטעט ערנסטער.

דער רעדנער פיהרט אויס, אַז די אַלע בעשולדיגטע זענען אונשולדיג, און בעט זיי צו בעפרייען.

אדוו. בערנסאָן

דערצעהלט אַז איהם קומט אויס ווי בשעתו אין די צאַרישע געריכטען צו פערטיידיגען פּ.פּ.ס. איהם זעבען פיינליך די לעצטע איבערלעבענישען אין פּוילען, ווען מען בעשולדיגט די פּ. פּ. ס. אין אַנטי-מלוכה'שע פערברעכענס, ס'שאַפט זיך די איבערצייגונג, אַז דורך די פינף געמשפּטע וויל מען טרעפען די פּ.פּ.ס. כדי נאָך עטליכע אורטיילען אויף די פּ.פּ.ס. מאַכען מיט זיי דאָסזעלבע וואָס ס'איז ערשט געמאַכט געוואָרען מיט דער לעוויצע-פּ.פּ.ס. — ערקלערען זיי פאַר אונלעגאַל.

צוויי לאַגערען האָבען זיך געשאַפען אין דער פּוילישער געזעלשאַפט, פאַר בריסק און געגען בריסק. און ס'מישען זיך אַריין און ווילען דעצידירען אויך אַזעלכע עלעמענטען ווי פּושיצקי א. אַנד. ער פיהרט אויס, אַז די בעשולדיגטע זענען אומשולדיג און פאָדערט זיי צו בעפרייען.

אדוו. האָניגוויל

האַלט, אַז דער גאַנצער פּראָצעס איז אַ וואַהל-וואָרען, כדי צו טרעפען די פּ.פּ.ס. ס'איז אונמעגליך אַז די פּ.פּ.ס. וועלכע ווייסען ווען דער גרויסער פּאָפּולאַריטעט פון מאַרשאַל זאָלען זיך אויף אַזאַ אופן וועלען פאַר זיך מאַכען שטימונג בעת די וואַהלען, ער פאָדערט צו בעפרייען די בעשולדיגטע.

באַמבע, און די דאָזיגע באָמבע איז געוואָרפען געווארען, כדי צו טרעפען די פּ.פּ.ס. ...

די וואַהלען, ער פאָדערט צו בעפרייען די בעשולדיגטע.

נאָך אַ קורצע רעפּליקע פון איינעגע אָנגעקלאָגטע, ווערט דער פּראָצעס אָפּגעלעגט ביז מאָנטאָג 1 אַ זייגער בייטאָג, ווען ס'וועט אַרויסגעטראָגען ווערען דער אורטייל.

צוזאַמענפאָהר פון יודישע בעקער
פערלאַנגט הנחות אין דער פעראָרדנונג וועגען מעכאַניזאַציע פון בעקערייען

וואַרשאַ, 15 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין אַנוועזענהייט פון 118 דעלעגאַטען פון 83 שטעט האָט זיך דאָ געעפענט דער צוזאַמענפאָהר פון די יודישע בעקער-צעכען פון גאַנץ פּוילען, דער צוזאַמענפאָהר רעפּרעזענטירט 11,000 יודישע משפחות, ס'זענען בעהאַנדעלט געוואָרען די שווערע לאַגע פון די בעקער בפרט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָדערונג פון פערגרעסערען די לאָקאַלען און מעכאַניזירען די בעקערייען.

ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע וואָס פאָדערט אָפּצושטעלען די פעראָרדנונג בנוגע די שוין עקזיסטירענדע בעקערייען און אָנווענדען זי בנוגע די נייע בעקערייען וואָס ווערען איצט געעפענט.

אַ דעלעגאַציע פון צוזאַמענפאָהר וועט די בעשלוסען איבערגעבען אין מיניסטעריום.

פון לאָדז בעטייליגען זיך אין צוזאַמענפאָהר די ה"ה ראָטענבערג און שקלאַוש.

פערהאַלטעז ליטווישע פּאָליטישע אַרעסטירטע אויף דער פוילישער גרעניץ

ווילנאַ, 15 (טעלעפאָניש) ביי דער ליטווישע גרעניץ אין ראיאָן „זאַוויאַסי פּאָלסקיע" האָבען די זעלנער פון דער פּוילישער גרעניץ-וואַך אָבסערווירט אַ קאַמף וועלכע איז פאָרגעקומען אַ פּאָר הונדערט מעטער פאַר דער גרעניץ. 5 בעוואָפענטע פּערזאָן האָבען אַ לענגערע צייט געשטעלט אַ ווידערשטאַנד אַן'אָפּטיילונג פון דער ליטווישער גרעניץ-וואַך.

ענדליך ווען זיי זענען פון אַלע זייטען אַרומגערינגעלט געוואָרען און דער וועג צו דער פּוילישער גרעניץ איז פאַר זיי אָפּגעשניטען געוואָרען זענען זיי אַלע אַרעסטירט געוואָרען.

מ'רעכענט, אַז דאָס זענען געווען אַנטלאָפענע פּאָליטישע אַרעסטאַנטען פון דער שאַוולער טורמע.

אַנטיסעמיטישע קאָנגרעסן אין רומעניען

בוקאַרעשט, (יט"א). אין דער נאָהענטסטער צייט וועלען אין פערשידענע שטעט אין רומעניען פאָרקומען אַנטיסעמיטישע קאָנגרעסען, אין סוטשאַוואַ קומט פאָר סוף פעברואַר אַ קאָנגרעס פון דער „ליגע פאַר דער קריסטליך - נאַציאָנאַלער פערטיידיגונג". אין די ערשטע טעג פון מערץ ווערט אין יאַסי פאָרקומען אַ קאָנגרעס פון די קוזיסטישע אָרגאַניזאַציעס אין מאָלדאַוויען, בוקאָווינע און בעסאַראַביען. פּראָפ. קוזאַ האָט איבערגענומען די פעראַנטוואָרטליכקייט, אַז עס וועט נישט קומען צו קיין אונרוהען. און אויף דעם יסוד האָט ער בעקומען די ערלויבניש אויף אָפּצוהאַלטען דעם קאָנגרעס. אויף דעם יאַסער קאָנגרעס וועט פּראָפ. קוזאַ אָפּגעבען אַ טעטיגקייטס-בעריכט פון זיין אָרגאַניזאַציע אין משך פון די 8 יאָהר וואָס זי עקזיסטירט.

ווערבירונגס-אַקציע פאַר יוו"א אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, (יט"א). לכבוד דעם יודישען קולטורטוער און היסטאָריקער דר. טשעריקאָווער, וועלכער ווייַלט אין לאָנדאָן אין די אינטערעסען פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט אין ווילנע, איז דאָ איינגעאָרדענט געוואָרען אַן'אויפנאַהמע, אָרגאַניזירט דורך די יודישע קולטור-קרייזען. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט דער ספרדישער חכם דר. משה גאַסטער, וועלכער האָט אַרומגערעדט די צילען און אויפגאַבען פון ייוו"א. דר. גאַסטער האָט דערביי אונטערשטראָכען אַז דער שטאַרקסטער פאַקטאָר פאַר דערהאַלטונג פון יודענטום איז די אויפהאַלטונג פון דער שפּראַך פון די יודישע מאַסען.

דר. טשעריקאָווער האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען די ביז-איצטיגע לייסטונגען פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט, און וועגען זיין טעטיגקייט אויף פערשידענע געביטען פון דער יודישער קולטור-אַרבייט, אין איצטיגען מאָמענט וואָרט אַן'אונגעהויערער גרויסער מאַטעריאַל אויף זיין בעאַרבייטונג און פערעפענטליכונג. דער רעדנער האָט אַפּעלירט צו די פערזאַמעלטע צו שטיצען די אַרבייט פון אינסטיטוט.

אוקראַינישע אַנקלאַגעס געגען פוילען אין פעלקער-ליגע

גענף, 15. (ספּ. טעל.) אין סעקרעטאַריאַט פון דער פעלקער-ליגע זענען אין משך פון דער לעצטער צייט איינגעפלאָסען 8 אוקראַינישע אַנקלאַגעס געגען פּוילען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פּאַציפיקאַציע אין מזרח-גאַליציען.

צוויי אַנקלאַגעס שטאַמען פון פּוילען גופא. זיי זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען דורך דער אוקראַינישער דעפּוטאַטין רודניצקאַ, די איבעריגע 6 זענען אַריינגעפלאָסען פון אויסלאַנד, צווישען זיי 1 אַנקלאַגע מצד 65 דעפּוטאַטען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט, איין אַנקלאַגע שטאַמט פון פראַנקרייך זי איז אונטערגעשריבען פון 2 אוקראַינער זאַווירידסקי און פידגאָרעצקי. פערהאַן אויך אַן'אַנקלאַגע מצד די מיטגלידער פון דעם אוקראַינישען נאַציאָנאַל ראַט וועלכער האָט זיין זיץ-אָרט אין פּראַג.

מיט די אַלע אַנקלאַגעס וועט זיך פערנעהמען דער „קאָמיטעט פון 3". אויפ'ן סדר היום וועלען זיך די אַנקלאַגעס געפינען בעת דער מאַי-סעסיע.

און ער רעכענט, אַז אפשר וועט דער וויצע-קעניג בעת אַ דירעקטען שמועס קענען איהם אויפקלערען אין זיינע ספקות.

יודישע ערד-קאָלאָניזאַציע אין עסטרייך

בערלין, (יט"א) אין אַ בריף צום דייטשען פערבאַנד פון געוו. יודישע פראָנט-סאָלדאַטען טיילט מיט די „אוניאָן פון די דייטש-עסטרייכישע יודען" אַז זי האָט בדעה, לויט'ן ביישפּיל פון די דייטש-יודישע פראָנט-סאָלדאַטען צוטרעטען צו אַן'אַקציע פאַר קאָלאָניזירען יודען אויפ'ן באָדען אין עסטרייך די „אוניאָן" בעט דערביי דעם פערבאַנד צו אינפאָרמירען זי וועגען זיינע ערפאַהרונגען אויף דעם געביט. אין דעם בריף ווערט בעטאָנט אַז די שטימונג פאַר דער אַקציע איז צווישען די עסטרייכישע יודען אַ שטאַרק פּאָזיטיווע.

אינסטיטוט א. נ. פון באַראָן עדמונד ראָטשילד

פּאַריז, (יט"א) אין פּאַריז איז פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון אינסטיטוט פאַר פּסיכאָ-כעמישער ביאָלאָגיע אויפ'ן נאָמען פון באַראָן עדמונד ראָטשילד. דאָס אויסבויען דעם אינסטיטוט האָט געקאָסט פופצעהן מיליאָן פראַנק. דערויף האָט באַראָן ראָטשילד געגעבען פינף מיליאָן פראַנק.

גהאַנדי זוכט פערשטענדיגונג מיט ענגלאַנד

באָמביי, 15. (ספּ. טעל.) גהאַנדי איז נאָכגעקומען דעם וואונש פון די מעסיגע און האָט זיך געווענדעט מיט אַ בריף צום וויצע-קעניג פון אינדיען, אינ'ם בריף בעט ער צו בעשטימען מיט איהם אַ קאָנפערענץ. די בעראַטונגען „ביים רונדען טיש" שרייבט גהאַנדי האָבען איהם נישט איבערצייגט

דעמאָנסטראַציעס בעת דער פאָרשטעלונג פון „דרייפוס-פּראָצעס"

פּאַריז, 15. (יט"א טעלעגראַפיש). בעת דער פאָרשטעלונג פון דער פּיעסע דרייפוס-פּראָצעס זענען אויסגעבראָכען סקאַנדאַלען. בעת אַ טייל פון פּובליקום האָט אויפגעהויבען אַ טומעל, האָבען די אַנדערע דווקא אָנגעהויבען פּאַטשען בראַוואָ, די דעמאָנסטראַציע האָט געדויערט פופצעהן מינוט ביז ס'איז אָנגעקומען פּאָליציי און האָט די שטערער בעזייטיגט פון זאַל. אָבער ווען די פאָרשטעלונג האָט זיך ווידער אָנגעהויבען האָבען די דעמאָנסטראַנטען בעניייט דעם טומעל, וואָס האָט געדויערט אַ שעה צייט. ערשט ווען די פּאָליציי האָט אַלע שטערער בעזייטיגט פון זאַל און האָט אַרעסטירט אַ פּאָר צעהנדליג מאַן, איז די פאָרשטעלונג ווייטער פאָרגעקומען.

עפּידעמיעס פון פלעק-טיפוס

לאָנדאָן, 15. (ספּ. טעל.) אין ענגלישען לופט פליה לאַגער אויסברידזש האָט אויסגעבראָכען אַן'עפּידעמיע פון פלעק-טיפוס. 6 זעלנער זענען געשטאָרבען. פון דער זעלבער קראַנקהייט זענען אין מיליטער-לאַגער אין אַלדגערשאָט געשטאָרבען 7 זעלנער.

די עפּידעמיע האָט אויך אויסגעבראָכען אין עטליכע שטעלען: אין מאַלטרי זענען קראַנק געוואָרען 20 מאַן, פון וועלכע 8 זענען שוין געשטאָרבען אין ראָטערהיים זענען באַטירט געוואַרען 2 טויט פאַלען.

פּראַג, 15. (ספּ. טעל.) אין עטליכע דערפער פון קאַרפּאַטען-רוס האָט אויסגעבראָכען אַן'עפּידעמיע פון פלעק-טיפוס וועלכע האַלט אָן שוין צוויי חדשים, 32 מענשען זענען שוין געשטאָרבען. די געגענד, וואו ס'הערשט די עפּידעמיע איז אָפּגעשלאָסען. ס'איז איינגעאָרדענט אַ קאַראַנטין.

די אָרטיגע בעפעלקערונג בעציהט זיך פיינדליך צו די מעדיצינישע-סאַניטאַרע אָפּטיילונגען, וואָס זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען כדי צו בעקעמפען די עפּידעמיע.

פונאַנדערגעטריבען דעמאָנסטראַציעס אין בּאַריסלאַוו און דראָהאָביטש

באָריסלאַוו, 15 (טעלעפאָניש) דאָ זענען פאָרגעקומען גרויסע דעמאָנסטראַציעס פון אַרבייטסלאָזע. פּאָליציי האָט די דעמאָנסטראַציע פונאַנדערגעטריבען און פיל פּערזאָן אַרעסטירט.

דראָהאָביטש, 15 (טעלעפאָניש) דאָ זענען פאָרגעקומען דעמאָנסטראַציעס אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם קאָמוניסטישען פּראָצעס וואָס קומט פאָר אין לוצק. פּאָליציי האָט די דעמאָנסטראַציע פונוונדערגעטריבען און אַרעסטירט 25 פּערזאָן.

אומזיסטע טרחה, נעבעך...

וואַשינגטאָן, 15. (ספּ. טעל.) אויפ'ן הויפּט-וואָקזאַל אין וואַשינגטאָן זענען באַנדיטען בעפאַלען אַ געלד-טראַנספּאָרט פון דער מלוכה-קאַסע. זיי האָבען פערכאַפּט אַ מיליאָן דאָלאַר. די באַנדיטען האָבען דערביי גאָרנישט געוואָנען, ווייל די דאָלאַר-באַנקנאָטען זענען געווען צושניטען אויף צוויי טיילען און די צווייטע העלפטען פון די באַנקנאָטען זענען געגאַנגען מיט אַ צווייטען טראַנספּאָרט.

קיין שום עמיגראַציע-מעגליכקייטען קיין בולגאַריען

בוקאַרעשט, (יט"א) די טעג איז צוריקגעקומען פון סאָפיא דער יודישער דעפּוטאַט פון רומענישען פּאַרלאַמענט ד"ר לאַנדוי, וועלכער האָט אייפ'ן אָרט געפאָרשט די מעגליכקייטען פון אַ יודישער אימיגראַציע קיין בולגאַריען. ד"ר לאַנדוי שטעלט פעסט, אַז די קריטישע עקאָנאָמישע לאַגע פון בולגאַריען שליסט אויס וועלכע עס איז מעגליכקייט, פון אימיגראַציע אין דעם לאַנד. די ערקלערונג, וואָס דער געוועזענער בילדונגס - מיניסטער דעפּוטאַט אַמאַרטשעווסקי האָט מיט אַ געוויסער צייט צוריק געגעבען דער יט"א אין נ'ו-יאָרק, איז אַ נישט-ערנסטע און ווערט נישט בענומען ערנסט דורך וועמען עס איז אין בולגאַריען.

דעפּ. ד"ר לאַנדוי האָט אויך קאָנפערירט מיט רעגירונגס-פאָרשטעהער און מיט פיהרער פון דער יודישער בעפעלקערונג אין בולגאַריען. אלע אָהן אויסנאַהם האָבען ערקלערט אַז עס קען נישט זיין קיין רייד וועגען אַ יודישער עמיגראַציע קיין בולגאַריען פון פּוילען אָדער רומעניען.

איטאַליענישער קעניג בעעהרט דעם רב-הכולל פון אַלעקסאַנדריען

קאַירא, (יט"א) דער רב-הכולל פון אַלעקסאַנדריען פּראָפ. דוד פּראַטאָ איז בעעהרט געוואָרען מיט'ן קאָמאַנדאָר-אָרדען פון דער „איטאַליענישער קרוין". דאָס איז שוין די צווייטע עהרען-אויסצייכנונג פון רב-הכולל פּראָפ. פּראַטאָ דורך דעם איטאַליענישען קעניג אין משך פון די דריי יאָהר, וואָס ער פערנעהמט דעם כסא הרבנות אין אַלעקסאַנדריען. פּראָפ. פּראַטאָ ווערט זעהר געשעצט הן אין יודישע, הן אין נישט-יודישע קרייזען.

געשטאָרבען אַ יוד אין עלטער פון הונדערט צוואַנציג יאָהר

פילאַדעלפיא (יט"א) אין היגען מושב זקנים איז געשטאָרבען דער יוד אייזיק גליקמאַן אין עלטער פון 120 יאָהר.

גליקמאַן איז געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1811 אין רומעניען אין די צייטען פון נאַפּאָלעאָן דעם 1-טען.

קיין פילאַדעלפיע איז ער געקומען אין 1903 און מיט עטליכע יאָהר צוריק איז ער אָנגעקומען אין מושב-זקנים.

„ניי'ער פאלקסבלאט"

לאדז 16 פעברואר 1931

די רעגירונג און די בעפעלקערונג

אומפערשטענדליך און רעטזעלהאַפט איז די שטעלונג פון דער רעגירונג צום אָנגעווע־טען קריזיס־פּראָבלעם, וועלכעס האָט שוין אַרומגענומען אַלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג אַ חוץ דעם פּריווילעגירטען בעאַמטען קלאַס, וועלכער פּראָפּיטירט העכסטענס פון דעם עלענד. ווייל האָבענדיג זיין פּענסיע פּינקטליך, אין מזומן, קאָן ער בעקומען זיין בעדאַרף אין לאַנדווירטשאַפטליכען און אינדוסטריע־אַרטיקעל פאַר אַ שיבוש און צוליב דעם נישטיגען פדיון אין די קראָמען קאָן ער דעם פּרייז אַראָבדריקען ביז אויף אַ מינימום; אָבער די גרויסע ליידענדע מאַסען וואַקסט פון טאָג צו טאָג, און דאָ ווערען קיין שום רעאַלע שריט נישט אָנגענומען, בכדי די קאַטאַסטראָפאַלע נויט צו לינדערען און אָפּצושאַפען.

די צייטונגען בעריכטען אפילו, אַז די מאַסגעבענדע ספערען זענען ענדליך דעצידירט אין דער זאַך אָנצוהויבען עפעס טון און צו ווירקען אויף די אינדוסטריע־פאַקטאָרען זיי זאָלען אויסגלייכען דעם דיספּראָפּאָרץ, וועלכע איז פאַראַן צווישען זייערע אויסאַרבייטונגען און דער נאַטירליכער פּראָדוקציע.

דער ערפאָלג פון דער אַקציע, וועלכע זאָל פון דער רעגירונג אָנגעהויבען ווערען, שטעהט אָבער ליידער אונטער אַ גרויסען פראַגע־צייכען, ווייל עס איז מוטל בספק, צי אַ רעגירונג איז בכלל בערופען צו זיין דער רעגולאַטאָר און דער באַראָמעטער פונ'םווירטשאַפטליכען לעבען און בעזונדערס איז דאָס פראַגליך ביי אַ רעגירונג ווי אונזערע, וועלכע קלאַמערט זיך עקשנות'דיג אין איהרע בודזשעט פּאָזיציעס און אין איהר טאַקטיק בנוגע צו די פּראָבלעמען, וואָס זענען זי נישט דירעקט נוגע... ווייל ווי קאָן גאָר אונזער רעגירונג נעהמען די איניציאַטיוו אין דער הינזיכט און קומען צו די פאַבריקאַנטען מיט טענות וועגען פערביליגערען פון די אינדוסטריע־אַרטיקלען, אויב זי אַליין דיגט נישט מיט ביישפּילען, טוט נישט דאָס איהריגע און ענטלאַסטעט נישט די אינדוסטריע און דעם האַנדעל פון די שטייער־קייטען מיט וועלכע זיי ווענען איבערלאַסטעט.

שטעלט אייך פאָר די רעגירונג קומט צו די אינדוסטריעלער מיט איהר פערביליגונגס־פּראָפּאָזיציע און זאָגט צו זיי: איהר מוזט טראַכטען צו רעדוצירען די פּרייזען פון די אַרטיקלען און זיי צופּאַסען צו די פּרייזען פונ'ם לאַנדווירטשאַפטליכען מאַרק, איהר וועט דערביי גאַרנישט פערלירען, ווייל די קאָנסומציע וועט זיך בעדייטענד פערגרעסערען די קויף־קראַפט פונ'ם לאַנדווירטשאַפטליכען עלעמענט וועט זיך פערפילפאַכען. אָט די ריין געשעפטליכע אַרגומענטאַציע פון דער זאַך וועט גאַנץ ווייניג איבערצייגען די אינדוסטריעלער.

זייער תשובה וואָלט געווען אַן אויסווייכענדיגע. זיי וואָלטען פשוט געענטפערט, וואָס עס וועט גינסטיג זיין פאַר אונז ווייסען מיר בעסער, מיר זענען גיכער בעהאַווענט אין די ענינים ווי איהר און לאָזט אונז צורוה, אויב אונזער רעגירונג וועט דאָ פּרובען אַנווענדען דעם מאָראַלישען מאָמענט, און וועט טענה'ן: אַז עס איז נישט קיין יושר, אז איין קלאַס זאָל צוזאַמענפאַלען אונטער דעם קאַטאַסטראָפאַלען עלענד, זאָל זיך נישט קענען ענטשפּרעכענד בעקליידען א. א. וו. און איין קלאַס זאָל אַפילו נישט אַ טראַכט טון דעם ליידענדען קלאַס מיט עפּעס אָפּצוהעלפען, דאָ וועט שוין די תשובה קלינגען גאַנץ אַנדערש אָבער אויך נעגאַטיוו: „איהר זענט טאַקע גערעכט — וועלען די פאַבריקאַנטען טענה'ן, נאָר מאַכט איהר די התחלה, דער שליסעל צו דער פערביליגונג ליגט דאָך אין אייערע הענד, לאָזט נאָך די שטייערען, רעדוצירט די פּרייזען פון די מאָנאָפּאָל־אַרטיקלען און על כולם די בעאַמטע מיט זייערע גרויסע פּענסיעס, וועלכע זענען געווען צוגעפּאַסט צו אַנדערע צייטען, ווייל עס איז דאָך נישט קיין יושר, אַז אַלע קלאַסען זאָלען דערדריקט ווערען און נדי בעאַמטע זאָלען זיך געלדער אָנזאַמלען אין די שפּאַרקאַסעס אָדער רעאַליטעטען אָבקויפען ביים צוזאַמענפאַלענדיגען סוחרים־שטאַנד.

די טענה וואָלט זיכער געווען אַ גערעכטע אָבער דער פּועל יוצא פון אַזאַ מין דיאַלאָג צווישען דער רעגירונג און די אינדוסטריע־מאַגנאַטען וואָלט געווען אַ נאָך פערשאַרפטערער קריזיס ווי ביז איצט, און עס פרעגט זיך: צי איז ווירקליך נישטאָ קיין אויסוועג פון דעם כאַאָס? צי איז נויטיג געווען צו דעם פערצווייפעלטען מצב אַ פעסטע פּאַרלאַמענטארישע מעהרהייט?

צי איז דער פּראָיעקט פון העכערען דאָס דירה־געלד די תשובה אויפ'ן פערשאַרפטען קריזיס? אָדער אפשר די פערטייערונגס־פּלענער פונ'ם באַהן־טאַריף וכדומה? און דערווייל וואַקסט די פערצווייפלונג די נויט און עלענד, און אויף די אַלע פראַגען איז שווער צו געפינען אַ תשובה, און דער פשוטער בירגער שטעהט פאַר אַ רעטעניש און פרעגט: „מה ישיעני זה"?...

י. א.

אַנ'אמת'ע איבערקעהרעניש

קומט פאָר אין יודישען לעבען אין בעלגיען

איינ'ם עקאָנאָמישען לעבען פון בעלגישען יודענטום קומט איצט פאָר ממש אַנ'איבערקעהרעניש אַנשטאָט די ביז־איצטיגע יודישע פרנסות, דעם דיאַמאַנט־מסחר און פּראָדוקציע און אַנטוואָרפען און דער אויסאַרבייטונג פון בייטעלעך אין בריסעל — בעהמען זיך איצט די בעלגישע יודען צו כל־מיני אַרבייטען און געשעפטען, וואָס זענען ביז'ן היינטיגען טאָג אייגעשטאַנען בלויז און נישט יודישע הענד.

שטאַרק פערשפּרייט האָט זיך לעצטענס די פּעדלעריי און מאַרקפאָהרעריי ביי די בעלגישע יודען, היינט צו טאָג איז נישט פאַראַן קיין יריד אָדער מאַרק טאָג אין פּראָווינציעלע שטעטלעך אין בעלגיע — וואו מען זאָל נישט בעגעגענען אַ היימיש יודיש פּנים. די יודישע מאַרק־פאָהרער זענען אַפילו אָרגאַניזירט אין איינענעם פּראָפעסיאָנעלען פעראיין און האַלטען זיך שטאַל און אייזען ביי זייער שווערער אָבער רעלאַטיוו זיכערער פרנסה, בפרט אין דער איצטיגער צייט פון אַלגעמיינעם קריזיס.

אויך די צאָהל יודישע קוילענגרעבער האָט זיך לעצטענס פערגרעסערט. דער יודישער אַרבייטער, קומענדיג אין קוילען שאַכט אין דער געגענד פון לימבורג אָדער שאַרלערואַ, האָט שוין עטליכע יאָהר פריהער מיטגעמאַכט אַלע שבעה מדורי־גיהנום אלס שוואַרצער אַרבייטער אָדער אַפילו אַלס דיאַמאַנטען־אַרבייטער און אַזוי אַרום שרעקט ער זיך נישט מעהר ווי אַמאָל פאַר דעם קוילענגרוב. פערהאַן היינטיגע צייטען, אין שאַרלערואַ יודישע קוילענגרעבער [illegible] מיט אַ פאַכמענישער אויסבילדונג און לאַנג־יעהריגער דערפאַהרונג אין דער פּראָדוקציע פון די „שוואַרצע דיאַמאַנטען", וועלכע זענען שטאָלץ אויף זייער ביין אָדער צעהן־יעהריגען „סטאַזש" און חילוק בשום אופן נישט בייטען זייער אַרבייט, צו וועלכער זיי זענען צוגעוואוינט און פאַר וועלכער זיי בעקומען אויך לרוב נישט שלעכט בעצאָהלט — אַנטקעגען אַנדערע אַרבייטען אין פאַבריקען.

עס הערשט אָבער אין די אַלע מקומות אַ גרויסער מאַנגעל אין אינטעלעקטועלע כוחות. גאָר זעלטען בעקומען מען צוזעהן א יודישע צייטונג, און

(קאָרעספּאָנדענץ פון בריסעל צום „נייעם פאָלקסבלאַט)

אַפּט געהען אוועק יאָהרען איידער עס ענטוויקעלט זיך דאָ וואָס עס איז נישט געזעלשאַפטליך לעבען.

די נייע יודישע ישובים אין בעלגיען האָבען אין איצטיגע מאָמענט אַזש צוויי צענטערן: דאָס זענען די שטעט ליעזש און שאַרלערואַ — וואו עס געפינען זיך שוין די נויטיגע יודישע אינסטיטוציעס אַפילו מיט די פערשידענע פּאַרטייען, פּונקט ווי איז פּוילישען שטעטעל.

אַ צייט לאַנג האָט דאָס גאַנצע געזעלשאַפטליכע לעבען אין די אַרבייטער־ישובים זיך אָפּגעשפּילט אין די אַזוי גערופענע „קולטור־פעראיינען" אָבער זייט די „רויטע" האָבען פערכאַפּט די דאָזיגע אינסטיטוציעס האָט זיך דער פּשוטער אַרבייטער אָבגעקעהרט פון דעם פעראיין, וואָס איז פאַר איהם געווען דער איינציגער אָרט, וואו מען האָט געהערט אַ „יודיש וואָרט". אָדער אַ גרוס פון דער אַלטער היים. אַ סך האָבען זיך בכלל איזאָלירט פון דער יודישער געזעלשאַפט. די מעהר ענטשלאָסענע און אַקטיוועה כוחות האָבען געלעגט דעם גרונדשטיין פאַר אַנדערע אינסטיטוציעס און פעראיינען, וועלכע האָבען זיך ערשט ריכטיג פונאַנדערגעבליהט מיט דעם אָנקומען פון נייע חברים — פון געוועזענע אַנטווערפענער דיאַמאַנטען־אַרבייטער.

צוליב דעם מוראדיגען קריזיס אין דער דיאַמאַנטען־אינדוסטריע האָט דער אינטערנאַציאָנאַלער סינדיקאַט פון די דיאַמאַנטען־סוחרים און פאַבריקאַנטען בעשלאָסען דורכצופיהרען אַ בעגרעניצונג פון דער פּראָדוקציע אויף פופציג פּראָצענט. פאַר דעם יודישען אַנטוואָרפען בעדייט דער דאָזיגער בעשלוס אַ פערבאָט צו אַרבייטען אין משך פון דריי חדשים פון קומענדען האַלבען יאָהר.

שוין אָפּגערעדט דערפון, וואָס הונדערט יודישע משפחות הונגערען שוין זייט חדשים און קענען נישט געפינען קיין אַנדערען מקור פרנסה אויסער דעם „שטיינדעל" — וועט דאָס געציוואונגענע אָפּשטעלען פון דער אַרבייט ברענגען פשוט צו אַ מהומה אין דער אַנטווערפענער יודישער בעפעלקערונג.

די „צענטראַלע" פאַר צדקה און סאָציאַלער הילף שטעהט אונמעכטיג, ווייל דער קריזיס האָט זעהר שווער געטראָפען אַלע איהרע מיטגלידער. צעהנדליגער רייכע דיאַמאַנטאָרען, צווישען זיי די סאַמע אָנגעזעהענסטע האָבען באַנקראָטירט. דער קרעדיט איז כמעט גענצליך געוואָרען אָפּגעשטעלט, און ווי בעקאַנט האָט זיך דער דיאַמאַנטען־מסחר ביז איצט געשטיצט בלויז אויף אָפענעם קרעדיט, וועלכען מען האָט געקאָנט בעקומען אָהן שוועריגקייטען און וועלכער האָט אָפּט בעטראָפען צעהן מאָל אַזוי פיל ווי דער גרונד־קאַפּיטאַל פון דעם דיאַמאַנטען־סוחר.

און דאָ מוז מען העלפען הונגער־ליידענדע משפחות. און פאַר דער רייכער נדבות'דיגער אַנטווערפען שטעהט פאָרט נישט אָן אויסצושטרעקען די האַנד נאָך הילף פון אַנדערע יודישע קיבוצים. דערפאַר טומעלט זיך איצט אין אַנטווערפען מכח נייע הילפס־אינסטיטוציעס: פאָלקס־קוכען, פאָלקס־בענק וכדומה.

די נויט איינ'ם יודישען אַנטווערפען האָט אויך געבראַכט צו אַנ'אָנהויב פון צוזאַמענאַרבייט צווישען ביידע היגע קהלות „שומרי־הדת" און מחזיקי־הדת, וועלכע פלעגען זיך יאָהרען־לאַנג איינע די אַנדערע בעקעמפען. איצט האָבען די ביידע קהלות געשאַפען אַ בשותפות'דיגען קאָמיטעט צו בעזאָרגען די נויטבעדערפטיגע יודישע בעפעלקערונג מיט ביליגע מצות אויף פסח. די לאַגע אין אַנטווערפען וועט אָבער מוזען ברענגען צו נאָך גרעסערע אָנשטרענגונגען מצד די געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, דען מיט בלויזע צדקה לפי שעה וועט מען די לאַגע נישט ענדערען.

דערווייל איז שטאַרק די טענדענץ ביים גרויסען יודישען דיאַמאַנטען־אַרבייטער און סוחר: אַרויס אויף דער פּראָווינץ — אַריין אין דער בעלגישער אינדוסטריע — בויען אַ פּראָדוקטיווען יודישען ישוב.

י. פּוס.

„אָט דער יוד" איז שולדיג אין אַלע אונזערע אונגליקען

גענעראַל לודענדאָרף וועגען קריסטוס'ן

אין בערלין איז ערשינען אַ בוך פון בעקאַנטען דייטשען שרייבער, פּרעדיגער פון קריסטליכער מאָראַל, ד"ר געאָרג באַנע „קאַמף געגען כאַאָס". פון דעם בוך ברענגט פּאַריזער „פּאַרישע צייטונג" אַנ'אויסצוג וועגען מחבר'ס בעזוך ביי לודענדאָרף'ן.

„אַ גרויסע ליבענסווירדיגע פרוי — שרייבט באַנע — האָט מיך אָנגעמאָלדען... איך האָב געמוזט עטליכע מינוט אָפּוואַרטען. דאַן איז אַריינגעקומען לודענדאָרף. ער האָט [illegible] געבעטען זיצען.

— [illegible] וואָלט נישט וועלען — האָט געזאָגט לודענדאָרף — [illegible] איהר זאָלט שרייבען וועגען מיר, דאָס איך האָב דיזעלבע מיינונגען, וואָס איהר. דאָס וואָלט אַרויסגערופען אַנ'אַלגעמיינע אונצופרידענהייט, צי לייענט איהר רעגולער דעם זשורנאַל „לודענדאָרפס פאָלקסוואָרטע"?

איך האָב זיך מודה געווען, אַז איך לייען דעם זשורנאַל נישט רעגולער, דער גענעראַל האָט גענומען שרייען:

— און איהר האָט די העזה צו קומען צו מיר, נישט וויסענדיג וואָס לודענדאָרף שענקט זיין פאָלק! איך האָב זיך אויפגעהויבען, אויסגעדריקט מיין בעדויערען, וואָס כ'האָב געשטערט...

— איהר גלויבט אין „אינדיווידועלען" גאָט? — האָט געפרעגט לודענדאָרף.

— נישט אין „אינדיווידועלען" גאָט, ווייל אַ פּערזענליכקייט איז פון מיין שטאַנדפּונקט אַ צו־נישטיגע ערשיינונג פאַר דעם בעגריף גאָט.

— איהר רופט זיך אָן קריסט?

— יאָ, איך בעמיה זיך צו זיין אַ קריסט...

— ווי אַזוי קאָנט איהר זיך אָנ[illegible]ען קריסט, ווען איהר געהט צו לודענדאָרפ'ן? זאָגט מיר נישט, אַז קריסטוס איז געווען אַנ'אַריער...

— אויפ'ן סמך פון מיינע וויסענשאַפטליכע פאָרשונגען איבער אַנטראָפּאָלאָגיע, ערלויב איך מיר צו בעהויפּטען, אַז די יודען זענען צוערשט געווען אַ ריין אַרישע ראַסע און ערשט שפּעטער האָט זיך צו זיי צוגעמישט אַפריקאַניש און אַזיאַטיש בלוט.

— פאַרוואָס גלויבט איהר אין קריסטוס'ן?

— ווייל ער האָט אונז געגעבען דאָס העכסטע געבאָט: „האָב ליב דעם נאָהענטען, ווי זיך אַליין".

— און איך זאָג אייך, אַז די לעהרע פון דאָזיגען יוד איז געווען די סיבה פון אַלע אונזערע אומגליקען...

איך האָב געהאַט, שרייבט באַנע, דאָס געפיהל, אַז דער מענש, וועלכער איז פאַר מיר געשטאַנען איז גרייט יעדע מינוט זיך צו וואַרפען אויף מיר און מיך דערהרגענען, בעמיהענדיג זיך צו זיין ויאָס רוהיגער, האָב איך זיך פערבייגט: „ענטשולדיגט, עקסעלענץ, וואָס כ'האָב אייך געשטערט, גענומען דעם הוט און בין אַוועק"...

די מנהגים, וואָס הערשען אין סיים

שטימען פון דער פּוילישער פּרעסע

אין אַנ'אַרטיקעל א. ב. „גוטע סיים־מנהגים" ווייזט אויף די ענדעקישע „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ", אַז די דעבאַטען אין סיים שטעהען נישט אויף דער געהעריגער פּאַרלאַמענטאַרישער הויך. די צייטונג שרייבט:

„צום כאַראַקטעריסטישען איז דער ניוואָ פון אַרגומענטען. דער געוועהנליכסטער איז דאָס זידלען די אָפּאָזיציע מיט קאָמוניסטען, ווען זי טרעט אַרויס געגען דער רעגירונג... און ווייטער געהט נאָך אַנ'אַנדער „אַרגומענט": פּערזענליכע דראָהונגען, וואָסער ציל האָבען זיי? צי די, וועלכע דראָהען, גיבען זיך נישט אָפּ קיין דין וחשבון, אַז ווער ס'האָט קאַנדידירט אין סיים פון די אָפּאָזיציע־ליסטעס, האָט געוואוסט, וואָס איהם קאָן טרעפען? צי דאַרף מען דאָס דערמאָנען? אַלע ווייסען מיר גוט, וואָס איניגע מענשען זענען פעהיג צו טון, אָבער צו וואָס זיך דערמיט בעריהמען?

„ענדליך נאָך אַ זאַג, קיין זאַך כאַראַקטעריזירט נישט אַזוי גוט די איצטיגע סיים־מנהגים, ווי דער פאַקט, וואָס דער אויסדרוק „בריסק" רופט ביי איניגע דעפּוטאַטען (נישט ב יידער גאַנצער מעהרהייט) אַרויס געלעכטער און חוזק, ווען עמיצער זאָגט אַרויס אָט דאָס וואָרט, ווערט זיי פרעהליך, טיילמאָל שפּאַסט מען אַפילו אויף דער טעמע. אָהן ספק העלפט שטאַרק צו אַזאַ מין מאָראַלישע רעאַקציע אויפצוקלערען דעם ענין בריסק; אָבער דאָך האָבען נישט אַלע ערוואַרט דווקא אַזאַ אופן פון ערלעדיגען דעם דאָזיגען ענין".

—=:O:=—

פעלקער־בונד פּובליקירט ארץ־ישראל־ביבליאָגראַפיע

זשענעווע, (יס"א) די ביבליאָטעק פון פעלקער־בונד האָט אַרויסגעגעבען אַ ביבליאָגראַפיע פון אַלע ביכער, בראָשורען, וויכטיגערע צייטשריפטען, אַרטיקלען, דאָקומענטען א.אַ.וו. וועלכע זענען געווידמעט דעם מאַנדאַט־סיסטעם אין די פערשידענע מאַנדאַט־געביטען און וועלכע זענען קאַטאַלאָגירט געוואָרען אין דער ביבליאָטעק פאַר די פער גאַנגענע צעהן יאָהר 1920—1930.

די ביבליאָגראַפיע ענטהאַלט אויך אַנ'אויספיהרליכע רשימה פון די ביכער, וועלכע געפינען זיך אין דער ביבליאָטעק בנוגע א"י, און דעם א"י־מאַנדאַט אין דער פאָרערדע ווערט בעטאָנט אַז די ביבליאָגראַפיע וועגען א"י איז נישט קיין פולע. און באמת זענען אין דער ביבליאָגראַפיע נישט אויפגענומען געוואָרען אַלע ביכער וועגען ציוניזם. אזוי צ.ב. די ווערק פון דר. הערצל, פון באָרדוי, א. אַ. הגם זיי געפינען זיך אין דער ביבליאָטעק.

עס איז אינטערעסאַנט אַז די צאָהל ביכער, וועלכע זענען נוגע דעם ארץ־ישראל־מאַנדאַט, איז בעדייטענד גרעסער ווי די צאָהל ביכער, וועלכע איז געווידמעט אַ וועלכען נישט איז אַנדערען מאַנדאַט, די רשימה פון די ביכער בנוגע א"י פערנעהמט אין דער ביבליאָגראַפיע 17 זייטען, ווען די ליסטע בנוגע דעם מאַנדאַט אויף סיריען און לבנון פערנעהמט 9 זייטען און די רשימה בנוגע איראַק און מאָסול — 10 זייטען, די רשימה וועגען א"י איז אויך גרעסער פון דער ליסטע פון ביכער בנוגע דעם מאַנדאַט־סיסטעם בכלל, וועלכע פערנעהמט 10 זייטען.

שווערע לאַגע פון דעקלאַסירטע יודען אין טשערניגאָוו

מאָסקווע, (יס"א) דער „עמעס" דרוקט אַ בעריכט וועגען דער לאַגע פון דער דעקלאַסירטער יודישער בעפעלקערונג אין טשערניגאָוו, די לאַגע פון דער דאָזיגער בעפעלקערונג איז אַ מוראדיג שלעכטע. טייל יודען איז אָרגאַניזירט אין פערשידענע אַרטעלען. אָבער די צאָהל פון די דאָזיגע איז אַ זעהר קליינע, דאָס רוב יודען ליידט הונגער און קעלט, זיי נעהמען זיך פון צייט צו צייט צו קליין האַנדעל. זייער לאַגע איז אָבער אַ פערצווייפעלטע און קיינער זאָרגט נישט וועגען זיי, דער „עמעס"־בעריכט געדרוקט מיט פעטיט־שריפט היינט „קיינער קוקט זיך, אויף זיי נישט אומ־

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 16 כט שבט תרצ"א

פעברואר
זון-אויפגאנג 6.56
זון-אונטערגאנג 4.43

נאכ'ן פונאנדערלאזן די לאדזער קהלה

די ניי-באשטימטע פערוואלטונג איבערגענומען די פונקציעס

פדעזעס בודזינער איבערגעגעבען די פונקציעס

נעכטען האלב 1 א זייגער בייטאג איז געקומען אין קהלה-קאנצעלעריע דער געוועזענער פרעזעס פון קהלה-ראט ה' בודזינער און אין געגענווארט פון לייבוש ראזענבערג און מאיר פלאצקער איבערגעגעבען דעם ניי-נאמינירטען פרעזעס פון קהלה ה' מינצבערג, די פונקציעס פון קהלה-ראט. און דעם בודזשעט פון יאהר 1931.

ה' מינצבערג האט די פונקציעס איבערגענומען און עס איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל אין וועלכען עס איז איינגעשריבען דער אקט פון איבערגעבען און איבערנעמען די פונקציעס פון קהלה.

זיצונג פון דער אלטער און נייער פערוואלטונג

נעכטען 6 אין אוונד איז פארגעקומען א זיצונג פון דער אלטער און נייער קהלה-פערוואלטונג.

עס איז פארגעקומען דאס אפיציעלע איבערגעבען די פונקציעס פון דער קהלה דער ניי-נאמינירטער פערוואלטונג.

עס איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א געהריגער פראטאקאל וועלכען עס האט אונטערגעשריבען מצד דער אלטער פערוואלטונג מינצבערג, ליבערמאן און שוויאטלאווסקי.

מצד דער נייער פערוואלטונג: מינצבערג דור שטאל, איטשע מאיר וואידיסלאווסקי.

הכנות צו די נייע קהלה-וואהלען

היינט קומט פאר א זיצונג פון דער נייער פערוואלטונג, עס וועלען געוועהלט ווערען קאמיסיעס און אויך א קאמיסיע אויף אדורכצופיהרען די וואהלען.

אויף דער היינטיגער זיצונג וועט אויך בעהאנדעלט ווערען די פסח-אקציע און דער בודזשעט פאר'ן יאהר 1931.

קאמף מיט'ן אונלעגאלען סאכארין-האנדעל

(—) די וואיעוואדזטווע האט בעקומען פון אינערן-מיניסטעריום א צירקולאר אין וועלכען עס ווערט אויספיהרליך אנגעוויזען אויף דעם קאמף מיט'ן אונלעגאלען מסחר פון סאכארין.

אינ'ם צירקולאר ווערט צווישען אנד. געזאגט אז צוליב דער נישט גינסטיגער קאניונקטור אויפ'ן וועלט-מארק פון צוקער, שאפט זיך שוועריגקייטען פאר'ן פוילישען צוקער-עקספארט, צוליב דעם מוז מען פערשטארקען דעם פערברויך פון צוקער אין לאנד גופא. צו דעם צוועק מוז מען שטרענג בעקעמפען דעם אונלעגאלען מסחר מיט סאכארין.

די פאליציי מוז פארנעמען א שטרענגע השגחה איבער דעם געהיימען פערקויף פון סאכארין.

די אדמיניסטראטיווע מאכט דארף זיך שטעלען אין פערבינדונג מיט די געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס, גייסטליכע, לעהרער, קאאפעראטיווען א. ד. גל. כדי ענערגיש צו ארגאניזירען א ברייטע פראפאגאנדע איבער דער נוצליכקייט, פון בענוצען צוקער, פאר'ן געזונד.

עס וועלען בעשטימט ווערען גרויסע אויסצייכנונגען פאר מעלדען וועגען אונלעגאלען סאכארין-האנדעל.

פראטעסט-מיטינג פון די דעטאליסטען

געגען עפענען קאנסום-געוועלבער ביי די פאבריקען

(א) אויף נעכטען האט די פערוואלטונג פון דעטאליסטען-פעראיין צוזאמענגערופען א מיטינג, וועלכער איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון ה' טראוואקאווסקי, ס'זענען ארויסגעטראטען א גאנצע רייהע רעדנער, צווישען זיי ד"ר שערמאן, מיטגליד פון דער האנדווערקער-קאמער ה' כארי האבען אויף א שארפען אופן אנגעגריפען די לאדזער פאבריקאנטען וועלכע עפענען קאנסומען ביי זייערע פאבריקען און גראבען אונטער אויף אזא אופן די עקזיסטענץ פון ד ידעטאליסטען. די רעדנער האבען אויך אנגעגריפען די האנדעלס-קאמער, הלמאי זי האט ביז איצט גארנישט געטון, כדי צו שיצען די דעטאליסטען.

צום סוף פון דער פערזאמלונג איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען מיט א מעמאריאל צו דער וואיעוואדזטווע און צום האנדעלס-מיניסטער. אין די דאזיגע מעמאריאלען זאל אנגעוויזען ווערען אז די קאנסומען ביי די פאבריקען עקזיסטירען נישט געזעצליך און אז זיי וועלען רואינירען די קלייבהענדלער.

די פערזאמלונג האט אויך אנגענומען א פראיטעסט-רעזאלוציע געגען דער האנדעלס-קאמער פאר איהר ביז-איצטיגער פאסיוויטעט.

צוליב'ן קריזיס

(—) אין אנהויב אפריל ווערט געעפענט אין מיילאנד די אינטערנאציאנאלע סאניטאר-היגיענישע אויסשטעלונג אין וועלכע עס נעמען אנטייל מעהרערע שטעט אין פוילען.

דער לאדזער מאגיסטראט האט אויך בעקומען אן איינלאדונג צו דער אויסשטעלונג, נאר וועט זיך אבער אין דער אויסשטעלונג נישט בעטייליגען צוליב'ן הערשענדען קריזיס, הגם לאדז האט אויסצושטעלען עטליכע וויכטיגע עקספאנאטען.

לאדזער אפטיילונג פון היגיענישער געזעלשאפט

(—) די טעג איז פארגעקומען די ארגאניזירפערזאמלונג פון דער לאדזער אפטיילונג פון דער ווארשאווער היגיענישער געזעלשאפט.

ד"ר שטערלינג האט געפיהרט דעם פארזיץ און האט רעפערירט וועגען די אויפגאבען פון אזא געזעלשאפט. ער ווייזט אן, אז ביז דער מלחמה האט אין לאדז שוין עקזיסטירט אזא געזעלשאפט און רופט איצט צו בעניין די געזעלשאפט דורך עפענען די אפטיילונג פון ווארשא.

צום סוף איז בעשלאסען געווארען צו ארגאניזירען די לאדזער אפטיילונג און צו עפענען סעקציעס פאר היגיענע פון וואוינונג, קינד, ארבייט, מוטער, שול, הלבשה, פסיכיק, מיקראביאלאגיע, עפידעמיאלאגיע, סטאטיסטיק, פיזישע ערציהונג א. ד. גל.

„לינת הצדק" וויל בויען א קינדער-שפיטאל

ה' קארפ האט נעשאנקען א פלאץ צו דעם צוועק

(—) דער היגער בירגער קארפ האט געשאנקען דעם „לינת הצדק" א פלאץ אויף וועלכען דער פעראיין האט בעשלאסען אויפצובויען א שפיטאל פאר קינדער און אן אמבולאטאריום.

א רייה מיטגלידער האבען שוין צוגעזאגט צו דעם צו געבען ציגעל און בוי-מאטעריאלען.

„לינת הצדק" טרעט צו ענערגיש אדורכצופיהרען דעם דערמאנטען בעשלוס.

די געזעלשאפט דארף שטיצען דעם פעראיין צו דערגרייכען די געשטעלטע נוצליכע אויפגאבע.

אויסגעגליטשט זיך א זקן

(—) אויף זגערזשער גאס האט זיך נעכטען אויסגעגליטשט דער 75-יעהריגער יצחק בירנבוים פון אלעקסאנדריסקא 21. די גיכע הילף האט איהם אפגעפיהרט אין א שווערען צושטאנד אין שפיטאל.

פערזאמלונג פון אויטאבוסען-בעזיצער

(—) די טעג איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון די אויטאבוסען-בעזיצער אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

די פראגע וועגען 30 פראצענטיגען וועגשטייער האט ארויסגערופען א לענגערע דיסקוסיע און עס איז בעשלאסען געווארען פארצולעגען איינצופיהרען אן אפצאהל פון 5 גר. פון א קילאמעטער.

עס איז אויך מיטגעטיילט געווארען, אז די פראגע איבערצוטראגען די אויטאבוסען-סטאציעס אויף ערטער וואס זענען שטארק בעלעבט, האט גוטע אויסזיכטען אויף ערפאלג.

מצד די יודישע אויטאבוסען-בעזיצער איז אריין אין דער רעווידיר-קאמיסיע, לעווינסקי און אין עהרען-געריכט: וואלדמאן און מארגוליס.

שפענדע

די פוזנער מארק-מאהרער האבען געשפענדעט 3 זל. לטובת דעם בית-היתומים זגערזשער 40. דאס געלד איז אפצונעמען אין ארמ. פון דער צייטונג.

וועגען פלמס'ען יודישע מתים

ענטפער פון קראנקען-קאסע-קאמיסאר צו דער קהלה

דער קאמיסאר פון דער קראנקען-קאסע האט נעכטען צוגעשיקט צו דער קהלה א בריף אין וועלכען ער ענטפערט אויף דער ווענדונג פון דער קהלה, וועגען פלמס'ען מתים אין שפיטאל פון קראנקען-קאסע.

דער קאמיסאר ווייזט דערויף אן, אז צוליב טאקטישע טעמים קאן ער נישט פערוועהרען צו מאכען סעקציעס איבער יודישע מתים. דער דאקטאר פון שפיטאל איז אבער גרייט שטענדיג אויף דער ווענדונג פון קרובים, צו בעפרייען פון סעקציעס זייערע מתים.

בעגרעניצט דעם משאות-פערקער

אויף די באהנען אין די יום-טוב-טעג

(—) כדי צו פערקלענערען די עקספלאטאציע אויסגאבען אין די טעג ווען עס איז קלענער דער משאות-פערקעהר אויף די באהנען, האט דער קאמוניקאציע-מיניסטער קיהן פעראררדענט אויף פראבע, צו בעגרעניצען דעם משאות-פערקעהר אין די יום טוב-טעג און אויך זונטאג.

די פעראָרדנונג איז אריין אין קראפט נעכטען דער 15. פעברואר ביז'ן אפרופען. די בעגרענצונג פון משאות-פערקעהר נעמט ארום אין די יום-טוב-טעג, פון 6 פריה ביז 6 פריה צומארגענס. אין פאל ווען עס זענען פערהאן עטליכע יום-טובטעג צוזאמען, איז די בעגרענצונג חל ביז 6 פריה אויף צומארגענס נאכ'ן לעצטען יום-טוב-טאג.

אין די יום-טוב טעג וועלען נאר געלאזען ווערען אין פערקעהר משאות-שנעל-צוגען אויף איבערפיהרען שנעל-פעקלעך, לעבענס-מיטלען, וואס ווערען שנעל קאליע, לעבעדיגער אינווענטאר, ווערט-פעקלעך, דרינגענדע מיליטערישע פאקעטען א. ד. גל.

ארעסטירט א געפערליכען באנדיט

ווי בעוואוסט איז דעם 10. אקטאבער אויסגעפיהרט געווארען א מארד אויפ'ן פעלד לעבען סילעזי צווישען די מערדער האט זיך אויך געפונען דער באנדיט יאן קליס, וועלכער איז דאן געחאט געלט געווארען.

עהרגעכטען האט קליס אויסגעפיהרט אן איינברוך אין א געשעפט אין שטעטעל שאדעק, נאר ער איז אדורכגעפאלען און מען האט איהם געכאפט. דער באנדיט האט אפילו געפרובט שיסען אויף דער פאליציי, באלד האט איהם אבער אויסגעפעהלט קוילען או זפאליציי האט איהם ארעסטירט, געבראכט קיין לאדז און איינגעזעצט אין תפיסה.

זאל „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20
מיטוואך, דעם 18 ד. ח. דער 6-טער און אונווידערופליך
דער לעצטער קאנצערט פון
חיה'לע גראבער
אין ליד און דראמע
אין די בעסטע נומערן פון ביידע פראגראמען, צוזאמען מיט
„מוסר" און „באך קבורה" פון י. ל. פרץ
בילעטען צום פרייז פון 1 ביז 4 זל. אין קאסע פון פילהארמאניע.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20
היינט, מאנטאג, דעם 16 ד. ח.
8.30 אוונד
איינציגער אויפטריט
פון בעריהמטען קינסטלער - רעציטאטאר
הערץ גראסבארד
ווארט-קאנצערט
בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאסע

„דער בונט פון די ליטעראטען געגען מלחמות"

(ל) עהרנעכטען האט אין לאקאל פון דער „קולטור-ליגע" געלייענט אן אינטערעסאנטען רעפעראט דער ד"ר י. האלפערן פון ווארשא, אויף דער אויבענדערמאנטער טעמא. ער שטעלט זיך אפ אויף די ריכטונגען אין דער ליטעראטור ווי דער פוטוריזם, עקספרעסיאניזם. צום סוף פון זיין רעפעראט כאראקטעריזירט ער דעם אימגעריכטען ווענדע-פונקט מצד די ליטעראטען, וואס האבען אין בולט'ע בילדער כאראקטעריזירט זייער בעציהונג צו דער מלחמה ווי א רעמארק, גלעזער, ע. לודוויק, מיט זייער אולטרא פאציפיזם זיי שילדערען אבער נאר די מלחמה ווער ס'איז שולדיג אין דער מלחמה, אויף דעם האט נאך די ליטעראטור אין איראפא קיין ענטפער נישט געגעבען.

אנפאל אויף יודישע סוחרים אין יאבלאנאווא

פון יאבלאנאווא איז מען אונז מודיע, אז דארט האט זיך אנגעהויבען א העץ-קאמפאניע געגען יודישע סוחרים, וועלכע קומען אהין האנדלען.

אזוי איז אין פאריגען דינסטאג, בעת'ן מארק, א גרופע כוליגאנעס בעפאלען די יודישע סוחרים און האבען זיך געווארפען רויבען די סחורות ביי די יודישע סוחרים און זיי אויך שלאגען.

די פאליציי האט געהאט א שווער שטיקעל ארבייט ביים בעהערשען די צעיושעטע כוליגאנעס.

צווישען די געליטענע געפינען זיך מעהרערע יודישע סוחרים פון לאדז.

אפצוגעבען 8 — 10 טישלעך
אין א בעזונדער צימער אויף צו שפילען
שאך און דאמינא
אין קאפעטעריע זאוואדזקא 16a

דער אונטערשיד צווישען אַנ׳אופּאַדלאַשטש און אַ באַנקראָט

בייזוויליגע באַנקראָטען

זיי ווערען געגוי פּרעציזירט אין אַרט. 600 פון שטראָף- און אין אַרטיקעל 593 פון האַנדעלס-קאָדעקס. דער בולטסטער סימן פון דער דאָזיגער גרופּע באַנקראָטען איז דער אומשטאַנד וואָס דער בעטרעפענדער בעל-חוב האָט אויסבעהאַלטען זיין פערמעגען, אין דעם פרט איז אַלעס, אין וואָס פאַר אַ פאָרם דאָס אויסבעהאַלטען איז פאָרגעקומען, צי אין פשוטען פערשטעקען ערגיץ די פערהאַבענע ווערטען אָדער דורך איבערוואַיזען זיי אַ דריטען פערזאָן (לויט אַנ׳אַקט דאַראַוויזני, פערקויף, רע-גולאַציע) אויף אַ פיקסיווען אופן עוועגטועל דורך בעלאַסטען די געפאַלענע מאַסע מיט אויסגעטראַכ-טע פליכטונגען; וויכטיג איז באַר, אַז עס איז גע-טון געוואָרען צוליב אייגענעם מאַטעריעלען נוצען און ממילא בכדי צו שאַדען די אינטערעסען פון די קרעדיטאָרען.

פאַר בייזוויליגע באַנקראָטניקעס קאָנען אויך דעסגלייכען קוואַליפיצירט ווערען די יעניגע געפאַ-לענע בעלי חובות, וועלכע האָבען זיך געקויפט אומבעוועגליכע אָדער בעוועגליכע גיטער אויף פרעמדע נעמען, האָבען בעהאַלטען, געפעלשט אָ-דער געגצליך נישט געפיהרט קיין געשעפטס-ביכער; האָבען אָנגעגעבען אין די פאַרגעשטעלטע בילאַנ-סען אויסגעטראַכטע היזקות אָדער אויסגאַבען, אַ-דער האָבען, בעקומענדיג, אַנ׳אַזוי-גערופענעם „באַ-גלייט-בריף״, שפּעטער זיך נישט געוואָלט צו-שטעלען אין געריכט.

אויפ׳ן גרונד פון אויבענאַנגעוויזענעם קאָן מאַן אַלזאָ קומען צום אויספיהר, אַז אַלע דריי אויסגע״ע כענטע קאַטעגאָריעס זענען פועל יוצא׳ס פון איין און דעמזעלבען פאַקט: פון נישט בעצאַהלען די געשעפטליכע חובות. דעם אונטערשיד פון אַנ׳או פאַדלאַשטש ביז אַנ׳איינפּאַכען אָדער בייזוויליגען באַנקראָט דאַרף מען זוכען אין די סיבות וועלכע האָבען פעראורזאַכט דאָס אָפּשטעלען די צאָהלונגען.

אויב דער בעל-חוב בעוויזט, אַז ער איז צום דאָזיגען מצב געטריבען געוואָרען דורך שלעכטער קאָניונקטור, אומגליקס-פאַל, אָדער דורך וועלכער ס׳איז נישט אַנדערע אָביעקטיווע, העכערע, נישט פאַרגעזעהענע אומשטענדען, שליסט זיך די אַקציע אין די ראַמען פון אַנ׳אופּאַדלאַשטש. קוים מערקען זיך אָבער אין אונטערגרונד פון זיין האַנדלונג סי-מנים פון פערזענליכען מיטשולד, אַלס איינס וואָס פאַרא פערנעהם די שולד האָט אָנגענומען, איז דאָס אַ בעוויז, אַז די אַקציע האָט זיך אַרויסגעריסען פון די ראַמען פון אַנ׳אופּאַדלאַשטש און זיך אַריינגע-כאַפּט אין דער ספערע פון אַ באַנקראָט.

דער אופּאַדלאַשטש גרעניצט זיך מיט אַ באַנ-קראָט דאָרט, וואו ס׳ענדיגט זיך געשעפטליכער מיספערפאַלג און עס הייבט זיך אָן געשעפטליכער מיסברויך.

מיר זעהען אַלזאָ, אַז אַנ׳אופּאַדלאַשטש איז אַ ריין האַנדעלס-רעכטליכע קאַטעגאָריע און זעהט פאַר באַר ציוויל-רעכטליכע סאַנקציעס; אַ באַנקראָט דאַגעגען ענטהאַלט שוין אין זיך עלעמענטען פון אַנ׳אַלגעמיינעם פערברעך, וואָס פעראַרדענט אַ שטראָף-רעכטליכע רעפּרעסיע.

די האַרבקייט פון דער פאַרגעזעהענער רע-פּרעסיע איז אָפּהענגיג פון כאַראַקטער פון באַנקראָט און דער כאַראַקטער פון באַנקראָט ווערט בעשטימט לויט די אומשטענדען, וועלכע האָבען פעראורזאַכט דאָס אָפּשטעלען די צאָהלונגען.

איז עס געווען לייכטזיניגקייט אָדער אומגע-לומפּערטקייט, דאַרף דער פעראורזאַכטער באַנקראָט אַנערקענט ווערען פאַר אַנ׳איינפּאַכען, קוים האַנ-דעלט זיך אָבער וועגען בכיוון׳דיגקייט און אייגענ-נוצענדיגקייט, דאַן האָבען מיר צו טון מיט אַ בייז-וויליגען באַנקראָט.

צום סוף מוז נאָך בעמערקט ווערען, אַז אויך אין פרט פון דער אַזויגערופענער געריכטס-קאָמ-פּעטענץ איז פערהאַן אַנ׳אונטערשיד צווישען אַנ-אופּאַדלאַשטש און אַ באַנקראָט.

דער גאַנצער פּראָצעס (ערקלערונג, ענטוויק-לונג און ליקווידאַציע) פו זאַנ׳אופּאַדלאַשטש קומט פאָר אויסשליסליך אין די גרעניצען פון האַנדעלס-געריכט.

דאַגעגען וואָס שייך אַ באַנקראָט פיהרט די אויספאָרשונג די פּראָקוראַטור און דעם אייגענטלי-כען פּראָצעס די שטראָף-אָפּטיילונג ביים קרייז-גע-ריכט.

דאָס אַרויסבעהמען אַ פּראָצעס וועגען אַ באַנק-ראָט פון רשות פון האַנדעלס-טריבונאַל, אויב עס האַנדעלט זיך וועגען אַנ׳איינפּאַכען, קאָן ערשט פאָרקומען נאָך דער פערענדיגונג פון דער אופּאַד-לאַשטש אַקציע.

קוים בעוויזען זיך אָבער סמנים פון אַ בייז-וויליגען באַנקראָט, ווערט די אויספאָרשונג איבער-גענומען דורך דער פּראָקוראַטור, אומאָפּהענגיג פון אומשטאַנד, אין וועלכען סטאַדיום די אופּאַדלאַשטש-אַקציע געפינט זיך.

(סוף)

י. אינגפעלד.

ווי זעהט אויס איצט די טיכער-אינדוסטריע?

מען אינפאָרמירט אונז וועגען דער איצטיגער לאַגע אין דער טיכער-אינדוסטריע, אַז דער זומער-סעזאָן האָט זיך נאָך נישט אָנגעהויבען, וואָס איז אייגענטליך באַרמאַל. דער זומער-סעזאָן אין דער טיכער-בראַנזשע הויבט זיך אָן ערשט אין סוף פעברואַר אָדער מערץ.

די אויסזיכטען זענען נישט קיין שלעכטע צוליב דעם, וואָס אויף דער פּראָווינץ זענען נישט פערהאַן קיין טיכער אויף לאַגער. קיינער פון די טיכער-סוחרים האָט נישט ליגען קיין טיכער אויף זאַפּאַס, און ווי באַר דער סעזאָן וועט זיך אָנהויבען, רעכענט מען, אַז עס וועט זיין אַ גרעסערע נאָכפראַגע אויף טיכער.

מען האָט אָבער אויך מורא, אַז דער הערשענ-דער קריזיס זאָל נישט אַרויפלעגען זיין ווירקונג אויך אויף דעם זומער-סעזאָן.

12 קיה, 3 קעלבלער און 3 פערד
אומגעקומען אין פלאַמען

(–) אין דאָרף טאָפּאָלאָווע איז אויסגעבראָ-כען אַ שרפה אין די בנינים פון לאַנדווירט יאַקו-באָווסקי. דאָס פייער האָט בליץ-שנעל ארומגעכאַפּט אַלע בנינים און באַלד זיך אויך פערשפּרייט איבער די שכנישע הייזער, וואָס געהערען צו קאָספּושאַק, טשולקאַ און מאַשלאַנקאַ.

די ענערגישע רעטונגס-אַקציע פון די פייער-לעשער האָט בעוויזען אָפּצירעטעווען די וואוינהייזער. דאַגעגען די סטאַדאָלעס און שפּייכלערס זענען פערברענט געוואָרען. צוזאַמען מיט די סטאַדאָלעס זענען פערברענט געוואָרען 12 קיה, 3 קעלבער און 3 פערד.

די פּאָליציייאישע אויספאָרשונג האָט דער-פיהרט צו אַ חשד, אַז די שרפה איז ענטשטאַנען דורך אַנ׳אונטערצינדונג.

עס איז געוואָרען פערדעכטיג, אַז דער 19-יאָהריגער פּאַראָבעק לודוויק גאַוראָנסקי האָט אונטערגעצינדען אַ סטאַדאָלע. גאַוראָנסקי איז אַרעסטירט געוואָרען און ביי דער אויספאָרשונג האָט ער זיך פערטיידיגט, אַז ער האָט זיך געלעגט שלאָפען אין שטאַל און דאָרט פערגעסען אויסצו-לעשען אַ נאַפטלאָמפּ, וועלכע האָט זיך וואַהרשיינליך איבערגעדרעהט און פעראורזאַכט די שרפה.

גאַוראָנסקי איז דערווייל געבליבען אין אַרעסט.

לאָדזער פעראיין אין פאַריז
האָט געוועהלט אַ נייע פערוואַלטונג

מיטוואָך איז אַוונט אין פאַריז פאָרגעקומען אַ וואַהל-פערזאַמלונג ביי די לאָדזער.

דער פּרעזידענט ה׳ יוליוס בראַנערט עפענט די פערזאַמלונג. דער גענעראַל-סעקרעטאַר ה׳ האַל-מער גיט אָפּ אַ בעריכט פו ןדער טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג.

עס איז געוועהלט געוואָרען אַ ווערבירונגס קאָמיסיע מיט׳ן צוועק אַריינצוציהען וואָס מעהר לאָדז-זער לאַנדסלייט אין פעראיין. עס זענען אויך אויס-געקליבען געוואָרען אַ קולטור-קאָמיסיע, סאָציאַלע און ווירטשאַפטליכע קאָמיסיע, איצט גיט זיך אָפּ די פערוואַלטונג אין דעמיסיע און עס ווערען ער-קלערט וואַהלען.

עס ענטוויקעלט זיך אַ דעבאַטע וועגען דער לאַגע אין לאָדזער פעראיין. עס רעדען די ה״ה גאַנץ, פּראָשאָווסקי, פירשטענבערג, ה׳ מאַרכעווקא אַפּע-לירט אין וואַרימע ווערטער צו דער אחדות פון די מיטגלידער עס קומט צו אַ פייערליכען איבער-בעטען זיך.

מען גיט אָפּ די וואַהל-צעטלען און שפּעט אין אָוונד ווערט בעקאַנט דער רעזולטאַט. אין דער נייער פערוואַלטונג זענען אַריין די ה״ה: יוליוס בראַנערט, לעווין מענדעל, העלמער יוסף, פרענקעל סאַמועל, האַרענשטיין, לאַזאַר, ביימאַן, דאַנציג, רעד. אַ. אַלפערין, פירשטענבערג, פּאַל באַרטשעווסקי, באַרענשטיין, דר. קרעניצער, און יעקב גאַנץ.

קאַנדידאַטען די ה״ה רובינשטיין, נאַטאַן גוט-מאַן, און מלינאַרסקי.

רעוויזיאָנס-קאָמיסיע: יוסף בייבערג, שוסטער און בוימגאַלד, קאַנדידאַט — קאַפּלאַן.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

דאַוצער (זגערזשער 57), גראַשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 17), גאַרפּיין (פּילסודסקי 57), באַר-טאָשעווסקי (פּעטריקאָווער 164), רעמבעלינסקי (אַנדזשעי 26), שימאַנסקי (פּשענדזעלניאַנאַ 75).

לאָדזער יודישער קאָמפּאָזיטאָר
געשטאָרבען אין ניו-יאָרק

פון ניו-יאָרק מעלדעט מען, אַז דאָרט איז פּלוצ-לונג געשטאָרבען אין דער עלטער פון פערציג יאָהר דער בעקאַנטער יודישער קאָמפּאָזיטאָר יחיאל מאיר פּאָזנער. דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ צייט אין לאָדז און האָט שטודירט מוזיק.

יחיאל מאיר פּאָזנער איז געבוירען געוואָרען אין פּלאָצק, און אַלס קינד האָט ער זיך בעזעצט מיט זיינע עלטערען אין לאָדז, ער האָט געלערנט ביי דעם בעריהמטען רב מייזעל ז״ל, וועלכער האָט איהם בעטראַכט פאַר איינעם פון זיינע בעסטע תל-מידים, און ער האָט געזאָלט בעקומען סמיכות אויף רבנות. ער האָט געלערנט אין לאָנדאָן שחיטה און האָט געשאַפען די יודישע אָפּעראַ „שאול״.

אין לאָדז האָט ער אַ צייט מיטגעאַרבייט אין „הזמיר״.

„ס׳רעדעל דרעהט זיך״ אין „ארדט״

היינט ווערט ווייטער געשפּילט אין „ארדט״ דאָס ערפאָלגרייכע פּראָגראַם „ס׳רעדעל דרעהט זיך״ עס נעמט אַנטייל דער גאַנצער אַנסאַמבל.

די היינטיגע פאָרשטעלונג ווערט געגעבען צו ביליגע פּרייזען און הויבט זיך אָן 9.45 אָוונט.

מיט אַנ׳אונטערוואַסער-שיף ארום דער וועלט

אַ בעשרייבונג אין פאָרטזעצונגען, ערשיינט אַלס ביילאַגע צום „Tygodnik Przygód i Powieści“ פון 1-טען יאַנואַר ביז ענדע יאָהר 1931. פערלאַג מ. ארצט אין וואַרשאַ. דאָס גאַנצע בוך, 52 המשכים, קאָסט 11 זל. אַ בעזונדער העפט — 30 גראָשען.

דער אינהאַלט פונ׳ם דאָזיגען בוך איז זייער אַ שפּאַנענדער. דאָ ווערט בעשריבען די פּאַרווע-טונג פון 2 אונטערוואַסער-שיפען אין אַ רייזע ארום דער וועלט.

חוץ דעם וועלען אָנהויבענדיג פונ׳ם 5-טען נומער פון דעם זשורנאַל צוגעגעבען ווערען אַלס אומזיסטע פּרעמיעס בעשרייבונגען פונ׳ם לעבען אין די עקזאָטישע לענדער א. נ. „די יוגענט אין 5 טיילען פון דער וועלט“.

דער „Tygodnik Przygód i Powieści“ איז פּאָפּולער און פערשפּרייט צווישען דער יוגענד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.

זושנושינער 11, טעלעפאָן 3763

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד״ר אימיר נאַז, האַלז, אויערען ק״	1½—12½
ד״ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	11-9 3-4½
ד״ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטע	12—2
ד״ר ביבערגאַל הויט און וענער.קר.	11½—12½
ד״ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	12½—1½
ד״ר זאַלצוואַסער כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד״ר שמערלאַוסקי פרויען-און געבורטס-הילף	1½—12½

וויכא-טעראַפּיע. שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. ז. פּאַקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהל איי-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציע. אויף פערלאַנג היינימען און שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פּלעגמע און בלוט

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאַזשי נסקי-סטאַראָפּאָלסקאַ

צאָהן-אַרצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציין, קאַראָנען, מאָסטען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאָג

קופּאָן
אויף א יורידישער עצה

גילטיג מאָנטאָג, דעם 16-טען פעברואַר

אַ בעקאַנטער יוריסט

ערטיילט יורידישע עצות

פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַק-ציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט״ — פון דעם זעלבען טאָג. —

ראַדיאָ-פּראָגראַם
מאָנטאַג, ד. 16 פעברואַר

11.58 צייט-סיגנאַל. 12.05 גראַמאָפאָן-פּליטען 13.15 טאָג-פּראָגראַם. 15.30 לעקציע פראַנצויזיש. 16.10 קינדער-פּראָגראַם. 16.45 גראַמאָפאָן-פּליטען. 17.15 פּוילישע קונסטמאָלעריי פון פאַר 100 יאָהר (פאָרלעזונג). 17.45 אויפשטאַנדס-מוזיק (טראַנסמיס-יע פון קראָקא). 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאָ-מוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָג-ראַם אויף מאָרגען. 19.25 גראַמאָפאָן-פּליטען. 19.40 ראַדיאָ-זשורנאַל. 20.00 מוזיקאַלישער נע-שפּרעך. 20.30 אָפּערע „יאַש און מאַלגאָשאַ״ אויסגעפיהרט דורך די אַרטיסטען פון דער וואַר-שאָווער אָפּערע. 22.25 פעליעטאָן. 22.40 קאָמו-ניקאַטען, טאַנץ-מוזיק.

היינטיגער וואָרט-קאָנצערט
פון הערץ גראָסבאַרד

דער וואָרט-קאָנצערט פון קינסטלער רעצי-טאַטאָר, הערץ גראָסבאַרד, וועלכער קומט פאַר היינט מאָנטאַג, געהער אָהן אַ ספק צו די זעלטענע סצעניש אויפטריטען, וועלכע עס קומט נאָר אויס צו זעהען. אָהן גרים, אָהן דעקאָראַציעס רופט פאַר אונז ארויס דער קינסטלער גראָסבאַרד הערליכע סצענישע בילדער, וואָס פערשאַפען אמת׳ע גייסטיגע הנאה דעם צושויער.

דאָס וואָרט, וואָס הערץ גראָסבאַרד לייענט פאַר אונז פאַר, פערוואַנדעלט זיך אין אַ פילזאָ-פאַנג, אין מוזיק, וועלכע לעבט אויף די בילדער און געשטאַלטען, וואָס דער דיכטער און שרייבער האָט איינגעוועבט אין זיין שאַפונג. דאָס איז דער כח פון דעם קינסטלער-רעציטאַטאָר און דאָס איז די סיבה, וואָס די אָוועגדען פון הערץ גראָסבאַרד ציהען צו זיך טויזענטער מענשען. ס׳איז צו ער-וואַרטען, אַז דער היינטיגער גראָסבאַרד-וואָרט-קאָנצערט וועט אויך האָבען דעם זעלבען ערפאָלג, ווי אַלע ביז-איצטיגע קאָנצערטען פון דעם בע-ריהמטען קינסטלער.

Profesor Dr. RUTTIN
z Wiednia

Chor. uszu, nosa i gardła
będzie **w Łodzi** w dniu 26 lutego 1931
u **Dr. DYNINA, 6-go Sierpnia 30**
w godz. przyjęć od 5–7 wiecz.

לאַנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאַר

שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי

ביטעס, אַנקלאַגעס און קלאַוזולעס

ספּעציאַליסט אין אַלע מיליטער-ענינים, ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאַר איינציגע שפּייזערס.

שנעלער אויסקויף פון פּאַטענטען און רעגיסטראַציע-קאַרטען אויפ׳ן יאָהר 1931

ב. מאָן, 10 פּיעטריקאָווער 10

נעהמט אָן פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג אומזיסט.

די בעוואוסטע מעכאַנישע שלאָסעריי

J. REDER

קאָנסטאַנטינער 11/13 (רוג זאַכאַדניא

נעהמט אָן אַלערליי שלאָסער-אַרבייטען, ווי אויך אויטאָגענישע שווייסונגען געגען דויערנדער גאַראַנטיע און צו מעסיגע פּרייזען.

בעמערקונג: פאַר האַנדווערקער – ראַבאַט.

היינט פּרעמיערע!

מיט קאָסטען פון 2 מיליאָן דאָלאַר! :—: דאָס בעדייטענדסטע קלאַנג-פילם-מייסטערווערק לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון Gaston Leroux אונטער׳ן נאָמען.

„דאָס געשפּענסט אין דער אָפּערע״

פּרעכטיגע קרעאַציע פון אונפערגעס-ליכען מייסטער פון דער מאַסקע LON CHANEY הויפּט-ראָלען: MARY PHILBIN i NORMAN KERRY

אָנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג — נעכסטער פּראָגראַם: — קעניג פון די בעטלער

היינט פּרעמיערע!

קרייז-צוזאמענפאהר פון פארשטעהער

פון אינדוסטריע און האנדעל אין טשענסטאכאו

אין טשענסטאכאָוו איז פאָרגעקומען אַ צו־זאַמענפאָהר פון פאָרשטעהער פון דער אינדוסטריע און האַנדעל פון טשענסטאכאָווער קרייז, וואָס איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך דער סאָסנאָוויצער אינדוסטריע־ און האַנדעלס־קאַמער. צום צוזאַמענ־פאָהר זענען געקומען אַבי׳ערך 300 פאָרשטעהער פון דער גרויסער, מיטעלער און קליין־אינדוסטריע און האַנדעל פון טשענסטאכאָוו און אומגעגענס.

דער ערשטער רעפעריר׳ט דער דירעקטאָר פון דער סאָסנאָוויצער קאַמער ה׳ דיטריך, וועלכער רעדט אַרום די טעטיגקייט פון דער אינדוסטריע און האַנדעלס קאַמערען אין פוילען בכלל און פון סאָסנאָוויצער בפרט. דער רעפערענט בעריהרט אלע אַנגעווייטאָגטע פראַגען פון האַנדעל און אינדוסטריע און גיט איבער, אַז די סאָסנאָוויצער קאַמער, וועלכע איז אַפילו די יונגסטע פון אַלע אַזעלכע קאַמערען אין פוילען האָט שוין איבערוויזען אַ רייה פאָרשלאַ־גען, וואָס האָבען דעם צוועק צו פערבעסערען די לאַגע פון דער אינדוסטריע און האַנדעל און בע־מיהט זיך ביי דער מאַכט וועגען ראַציאָנאַליזירען דאָס פראָפעסיאָנעלע שול־וועזען, געזעלשאַפטליכע פערזיכערונג און צאָהל־טאַריפען.

דער הויפט־געבאָט פון יעצטיגען מאָמענט — זאָגט ווייטער דער רעדנער — איז צו שאַפען אַ איינהייטליכען ווירטשאַפטס־פראָנט, צו דעם צוועק האָט די קאַמער זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט די אַגראַר־ און האַנדווערקער־קאַמערען.

אינטערעסאַנט איז אויך דער פאָרשלאַג פון דער קאַמער, אַז אויף דער צוקונפט זאָל דער 6 פראַצענטיגער אַפצאָהל פון שטייער פאַר די קראַנקען קאַסעס געענדערט ווערען אויף אַזאַ אופן, אַז 3 און אַ האַלב פראַצענט זאָל אַריינגעטראָגען ווערען אויף הייל־קאָסטען און 2 און אַ האַלב פראַצענט זאָל איינגעצאַהלט ווערען אין דער פ. ק. אָ. אַלס צוואַנגס־אַפשפאָרונג, וואָס זאָל דינען אַלס פער־זיכערונג פון אָנגעשטעלטען אויף דער עלטער.

פרעזעס בייפעלד האָלט דאַן אַ אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען דער ווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג אין טשענסטאכאָוו און איהר יעצטיגע סיטואַציע. דער רעדנער כאַראַקטעריזירט די ראָלע פון טשענ־סטאכאָוו אין דער היסטאָריע פון פוילען אַמאָל און היינט, גיט איבער די געשיכטע וועגען דער ענט־שטעהונג פון די ערשטע קליינע פאַבריקלעך, וואָס האָבען פראָדוצירט הייליגע אַרטיקלען און שפיל זאַכען ביז יעצט, ווען טשענסטאכאָוו צעהלט אַ פער־שידענאַרטיגע אינדוסטריע, ווי פאַבריקען פון פאַפיר, נאָדלען, יוטע, וואָל, בוימוואָל, גיסערייען או״וו. וואָס איז וועלטען צו געפינען אין יעדער אַנדערער שטאָט אין פוילען.

צוזאַמען מיט דער ענטוויקלונג פון דער אינ־דוסטריע איז אויך געגאַנגען די ענטוויקלונג פון האַנדעל, אָבער ליידער — זאָגט דער רעדנער — איז די יעצטיגע לאַגע פון סוחר אַ זעהר טרויעריגע.

(פון אונזער קארעספאנדענט)

דער סוחר ווערט אַראָפגעשטויסען אויף דער מדרגה פון אַ צווייט ראַנגיגען בירגער, אויבוואָהל די הויפט־לאַסט פון די שטייערן שרויף פאַלט אויף איהם.

ה׳ בייפעלד גיט איבער אין ציפערען די צאָהל פון די אויסגעקויפטע פאַטענטען פון די לעצטע יאָהרען און בעווייזט, אַז מיט יעדען יאָהר ווערען אַלץ קלענער די רייען פון די סוחרים, וועלכע בלייבען אָהן שום עקזיסטענץ־מיטלען.

יער רעדנער זאָגט, אַז כדי צו לינדערען די לאַגע פון סוחרטום, דאַרף די רעגירונג זיך בע־מיהען וועגען ביליגען קרעדיט, ס׳דאַרף פערביליגערט ווערען די פראָדוקציע און דערביי טאָר נישט פערקלענערט ווערען דער אַרבייטס־לוין, ווייל אַנ־דערש וואָלט ווידער שטאַרק געפאַלען די קאָנסומציע מעגליכקייט פון אַרבייטער או״וו.

דער ווייטערדיגער רעפערענט דיר. קאַליגיער־וויטש: די אונגעהויערע אינוועסטיציעס, וואָס זע־נען אויסגעפיהרט געוואָרען אין די לעצטע יאָהרען דורך דער טשענסטאכאָווער אינדוסטריע, וועלכע גיבען איהר אַ מעגליכקייט צו פערמעסטען זיך אויפ׳ן וועלטס מאַרק מיט דער קאָנקורענץ פון אַנ־דערע לענדער, ליידער אָבער איז אַ גרויסע שטע־רונג פאַר׳ן ערפאָלג פון אונזער אינדוסטריע בנוגע דער וועלטס־קאָנקורענץ די אונמעגליכקייט צו קע־נען ערטיילען לאַנגטערמיניגע קרעדיטען. דער רעד־נער ווענדט זיך צום סוף מיט אַ אַפעל צו דער רעגירונג וועגען בעשטימען פרעמיעס פאַר׳ן אַרויס־פיהר פון סחורות און נידריגער מאַכען דעם צאָל־טאַר׳יף אויף רויה־מאַטעריאַלען.

דער שטייערן־רעפערענט פון דער קאַמער, מאַגיסטער שיקאַנסקי גיט איבער וועגען דער טעטיג־קייט פון דער קאַמער בנוגע באַוועליזירען דעם סטאַטוט וועגען שטייערן פון הכנסה, אומזאַץ א״א.

אנ׳איינהייטלעכער יודישער אויסלייג

צוויי ארטאגראפישע קאנפערענצן פון יוו״א

ווער עס האָט נאָר צו טון מיט יודיש־שריי־בען — א לעהרער אָדער א תלמיד, א שרייבער, צי א זעצער, צי א זשורנאַליסט — יעדער איינער ווייס צו דערצעהלען וועגען דער שווערער מאַטער־ניש, וואָס מ׳האָט דערביי. ווייל מען קען מען זאָ־גען, אז ס׳זענען נישטאָ קיין כללים; און מען וויל, קען מען זיך קלאָגען פערקעהרט אויף צופיל כללים; נאָר א פאַקט איז, אז ביי יעדערען קומען אויף ספקות, ווי אזוי מ׳דאַרף אויסלייגען. צו דעם דאָזיגען צושטאַנד פון תוהו ובוהו געהט איצט דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט מאַכען א סוף.

א דאַנק דעם, וואָס דער ייווא האָט זיינע אַפטיילונגען כמעט אין אַלע לענדער, האָט ער א מעגליכקייט דורכצופיהרען די פעראייינהייטליכונג באמת אין אנ׳אינטערנאַציאָנאַלען פאַרנעהם. אויף פסח־צייט רופט דער אינסטיטוט אויף צוויי אָרטאָ־גראַפישע קאָנפערענצען — איינע אין ווילנע און איינע אין ניו־יאָרק, וואו אַלע שטרייטיגע פונקטען פון יודישען אויסלייג וועלען גענוי אַרומגערעדט ווערען. א דריטע קאָנפערענץ וועט פאָרקומען א ביסעל שפעטער אין אַרגענטינע. די רעקאָמענדאַ־ציעס פון די דאָזיגע קאָנפערענצען וועלען אויס־געשטימט ווערען אין דער פילאָלאָגישער סעקציע פון ייווא, וועלכע דאַרף, לויט׳ן בעשלוס פון דער צענטראַלער פערוואַלטונג פון ייווא, צו סוכות 1931 צושטעלען שוין דעם ענדגילטיגען טעקסט פון די אויסלייג־תקנות. פון דעמאָלט אָן וועט דער איינ־הייטליכער יודישער אויסלייג אַריין אין קראַפט און וועט זיכער באַלד אָנגענומען ווערען סיי אין די שולען, סיי אין די ביכער און אין דער פרעסע.

דער ייווא האָט געטון דאָס נויטיגע, כדי עס זאָל נאָך ביז די קאָנפערענצען קענען דורכגעפיהרט ווערען א גרונטיגע דיסקוסיע, צו דעם צוועק איז א ויס א בוך פון העכער הונדערט זייטען, וואָס ברענגט אַרטיקלען פון אכט מחברים וועגען אַלע פראַגען פון אָרטאָגראַפיע. ווער עס לייענט איבער דאָס דאָזיגע בוך, בעקומט אויך אנ׳אַלגעמיינע פאָר־שטעלונג וועגען דעם, אויף וועלכע יסודות דער יודישער אויסלייג קען זיך בכלל שטיצען. ביז די קאָנפערענצען וועט אַרויס נאָך א צווייטע בראָשור מיט צונויפגעשטעלטע פאָרשלאָגען.

אויף אזא אופן איז פערהאַן א בעגרינדעטע האָפנונג, אז נאָך אין משך פון היינטיגען יאָהר וועט פראָקלאַמירט ווערען און אריין אין לעבען דער איינהייטליכער יודישער אויסלייג.

לאדז. יוד. קאמער־טעאטער
נייער „ארט״
אין ווייסען זאל
מאַנסייפעל זאַבאַדניאַ 43
קינסטלעריש. לייטער: משה בראָדערזאָן.
לייטער: א. בעזמאַן

היינט, מאָנטאָג־פאָפול. פאָרשטעלונג
פון 80 גר. ביז 3 זל. אנהויב 9.45 אָוונט
פראָגראַם נומער 4 א. נ.:

ס׳רעדעל דרייט זיך

אין 2 טיילען, 12 נייע בילדער

פראָגראַם: 1) פראָלאָג, 2) מוטעע חסידים, 3) ביכער, 4) אין זאַקאָפאַנע, 5) טרעמפעלאַזער, 6) פער תגפה־זקריטיין, 7) בעלי־עגלות, 8) אויף א שטומעל ראַדיאָ, 9) דער שריבער, 10) אויפ׳ן באַל, 11) סאָנ־טעפערע ביי ניקאָלאַי דעם ערשטען, 12) טראַבעסקע, 13) צ׳אַפ—די—קן מ׳אַפ—די—קן.

אַנסאַמבל לויט א. ב. פרויען: זיסעלע גירל, מרים דזשלסקא, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים. מאַשע פעטערמאַן. מענער: ח. אַלטמאַן. שמואל גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאַטל קאָן, יעקב ריינגלאַס, ישראל שומאַכער, יוסף שיפער

טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, דער מגנעלער און אוסטראָשענקאָ.
מוזיק: ה. רובין, א. בעזמאַן.
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער,
טענץ און פלאַסטיק: ז. קרושובנא און ם. אַלפערן.
רקוש—דזשיגאַן שומאַכער. מוזיק־דירעקטאָר—ה. רובין.
ליכט־עפעקטען—יערא. בינע־אינספעקטאָר—ט. קאָ.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים פ באַנצען טאָג

3517 יודישע אימיגראנטען קיין אמעריקא אנגעקומען אין 5 חדשים

ניו־יאָרק. (יט״א). ווי עס איז צו זעהען פון די אָפיציעלע ציפערען וואָס זענען די טעג פערעפענט־ליכט געוואָרען דורך דער אימיגראַציע־ביוראָ ביים אַרבייטס־דעפאַרטאַמענט אין וואַשינגטאָן, זענען אין משך פון די פינף חדשים יולי־נאָוועמבער פ.י. אַריינגעקומען אין די פעראייניגטע שטאַטען 3517 יודען.

אויסטערלישע פאמיליען-טראגעדיע אין ווילנע

אַ שווערע פאַמיליען־טראַגעדיע האָט זיך לעצ־טענס אָפגעשפילט אין דער ווילנער משפחה ג.

פריילין ג. האָט מיט צוויי יאָהר צוריק חתונה געהאַט מיט אַ קליינשטעטלדיגען יונגענמאַן און האָט זיך בעזעצט מיט איהר מאַן אין זיין שטעטעל.

איז אָבער נישט בעשערט געווען דאָס יונגע פאַר פאָלק קיין גליק. דער מאַן איז אַפילו תחילת געווען זעהר צופרידען און אויך דאָס ווייבעל. מיט דער צייט אָבער האָט דער מאַן אָנגעהויבען האָבען טענות צו איהר, למאי זי פערשוואַנגערט נישט א. אַז. וו. צו דעם אַלץ האָט זיך צוגעטשעפעט נאָך עפּעס.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט דער מאַן בעקומען פון ווילנע אַן׳אַנאָנימען בריף, אין וועל־כען אַן׳אומבעקאַנטער מחבר, האָט איהם געגעבען צו וויסען, אַז פאַר דער חתונה, האָט זיך זיין ווייב־בעל געפונען אין אינטימע בעציהונגען מיט אַ קריסטליכען פולקאָווניק פון וועלכען זי האָט אַפילו געבוירען אין דער קינפעטאָרינס־אָפטיילונג ביים יאַקוב־שפיטאָל אַ צווילינג, און אַז די קינדער גע־פינען זיך ביי היינטיגעס טאָג אין אַ קריסטליכען פינדעל־הויז.

דער בריף האָט אויפ׳ן באַלעבעסעל געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק און היות דאָרט איז געווען אָנגעגעבען די גענויע דאַטע, ווען זי האָט געבוי־רען די קינדער האָט דער באַלעבעסעל בעשלאָסען איבערצייגען זיך צי דאָס איז אמת.

דער באַלעבעסעל איז אַראָפגעקומען קיין ווילנע און צו זיין אומגליק זיך טאַקע איבערצייגט. אַז זיין פרוי האָט ווירקליך מיט עטליכע יאָהר צוריק געבוירען אין יאַקוב־שפיטאָל אַ צווילינג.

צוריקקומענדיג אַהיים האָט דער מאַן פער־לאַנגט פון זיין ווייבעל, זי זאָל פאָהרען מיט איהם קיין ווילנע זיך גט׳ן, מחמת ער וויס פון איהר טוּד.

נעכטען איז דאָס פאָרל אַראָפגעקומען קיין ווילנע.

די פרוי האָט אָבער געשׂעה׳ט, אַז זי איז אומשולדיג, און אַז דאָ איז פאָרגעקומען אַ טעות, דער מאַן האָט איהר דאַן פאָרגעלייגט מיט איהם געהן אין יאַקוב־שפיטאָל און דאָרט וועט ער עס דער־ווייזען שוואַרץ אויף ווייס פון בוך, וואו די קינ־דער זענען איינגעשריבען.

נישט דערגעהענדיג אָבער צום שפיטאָל, האָט די פרוי פון גרויס עגמת־נפש פלוצלונג בעקומען אַ שטאַרקען בערוועןן־אַטאַק, וועלכער האָט זיך פער־וואַנדעלט אין אַ שטאַרקע היסטעריע. די פרוי האָט זיך געוואָרפען אויף דער ערד און אָנגעהויבען צו רייסען פון קאָפּ די האָר און ווילד צו שרייען.

דאָס האָט געצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון די דורכגעהער, ס׳איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענלויף און אַ פאָליציאַנט, וועלכער האָט אַרויסגערופען צו דער פרוי די גיכע הילף, וועלכע האָט אָפגעפיהרט די אומגליקליכע פרוי צו איהרע ווילנער קרובים.

אנ׳אלטער אנעקדאט

(סקיצע)

פון ק. מיכאל.

דאָקטאָר יאַגודא איז אַ מענש אין די מיטע־לע יאָהרען מיט פערדאַכטפילע, שוואַרצע אויגען. די אויגען זיינע קיקען אויף אייך דורכדרינגליך־פאָרשענדיג, אַזוי ווי זיי וואָלטען אייך חושד זיין אין עפּעס אַ זייטיגען מיין. ווען ער קומט אַריין אין א געזעלשאַפט, וואו עס זיצען און שמועסען עטליכע מענער, בעטראַכט ער מיט חשד אַלע פנים׳ער: איהם דאַכט זיך, אַז דאָס האָבען זיי פון איהם נאַר־וואָס גערעדט...

אמת, נישט אַלע מאָל איז ער געווען אַזוי־נער. די פערדעכטליכקייט זיינע האָט זיך ביי איהם אָנגעהויבען מיט אַ יאָהר צוויי צוריק, זינט ער האָט חתונה געהאַט מיט דער שעהנינקער, לוסטיגער און יונגינקער (פיל יונגער פון איהם) אַננעט.

בעזונדערס קאָן ער איצט נישט ליידען קיין אַנעקדאָטען, אין וועלכע עס האַנדעלט זיך וועגען פעררעט פון פרויען, — און אָט די מענער, ווייסט די דער רוח, האָבען דוקא ליב נאָר אַזעלכע אידיאָטסקע אַנעקדאָטען! און מען הירזשעט נאָך דערביי און מען כאַכאָטשעט — טאַקע נאָר ווי אידיאָטען! און וואָס, פרעגט זיך, האָט מען דאָ צו לאַכען?...

מעהר פון אַלע דערגעהט איהם די יאָהרען מיט די אַנעקדאָטען זיינע אָט דער טיפוס, ד״ר ראַנוידאָוויטש. דערצעהלט עפּעס א נאַרישען, שמאַלציגען אַנעקדאָט און פערגעהט זיך אַליין אין געלעכטער, הירזשעט ווי א פערד! לויט זיין מיי־נונג, קומט אויס, אַז עס איז נאָר אויף דער וועלט כלומרשט נישט פערהאַן קיין איין געטריייע פרוי.

דערפאַר טאַקע מיידט ד״ר יאַגודא אויס די אַלט־בחור׳ישע געזעלשאַפט זייערע. אָפען גערעדט, זיי זענען איהם פשוט געוואָרען אינאַנגענעהם, זינט ער האָט חתונה געהאַט מיט דער דאָזיגער יונגיטש־קער אַננעט.

און דערפאַר טאַקע איז איהם די היינטיגע אונטערהאַלטונג זייערע, וואוהין מען האָט איהם פערשלעפט, געווען אַזוי נישט צום האַרצען: ער האָט טאַקע אַזוי געוואוסט — ס׳וועלען ווידער זיין אַנעקדאָטען!...

— אָ! אָטעללאָ! — האָט איהם די פרעהלי־כע קאָמפּאַניע בעגעגענט. — נו, וואָס הערט זיך ביי דיר?

ביים ד״ר יאַגודא האָט דאָס האַרץ מיטאַמאָל געטון א פאַל אַראָפּ ווי אין עפּעס אַן׳אָפּגרונד. ער האָט אַרומגעשאַרט אַלעמען מיט א פערדעכטפולען בליק פון זיינע שוואַרצע אויגען; וואָס איז? וואָס מיינען זיי דערמיט?

די זאַך איז די, וואָס ביי זיך אין האַרצען טראָגט ער א פערדאַכט אויף זיין יונג ווייבעל. ער טראָגט דעם חשד פערבאָרגען און ועהטאַגדיג...

זיצענדיג אין דער אָנגערויכערטער בעטשלאָר־וואוינונג, טראַכט ד״ר יאַגודא פון איהר, פון זיין ווייבעל אַננעט, אי צערטליך, אי פערדעכטליך:

„וואָס טוט זי דאָרט אצינד איינינקע אליין אָהן איהם? זי האָט זיך איינגעשפּאַרט, ער זאָל אוועקגעהן אויף געהן אַהער, ער זאָל זיך דורכלופטע־רען אביסעל, און זי וועט זיך לעגען שלאָפען״...

און האַלב פערמאַכט די אויגען, בעמיהט ער זיך נאָכצופאָלגען אין דער מחשבה נאָך זיין יונג ווייבעל. אָט איז זי צוגעגאַנגען צום שפּיגעל, אָט האָט זי פערנאַנדערגעלאָזען איהרע וואונדער־באַרע בלאָנדע האָר, אָט האָט זי אָ־אָפּגעצויגען פון זיך די נייע מילך־בלויע קימאָנאָ, וואָס ער האָט איהר געשענקט...

איהם האָט זיך ליידענשאַפטליך, מיטאַמאָל פערוואָלט אַ היים, צו אננעט׳ן... און דאָ נודעט נאָך אָט דער טיפוס ראַנוידאָוויטש מיט זיינע אַנעקדאָטען:

— טאָ הערט זשע!... הער, יאַגודא, הער מיט קאָפּ, דאָס איז מכה בעוויבטע — כאַ־כאַ!... ער קומט אַריין, מאַכט ליכט און.. כאַ־כאַ־כאַ!...

— כאַ־כאַ־כאַ־כאַ־כאַ־כאַ־כאַ־כאַ־כאַ!... — כאַכאַטשעט דער עולם, און ד״ר יאַגודא׳ן ווערט שוין איינגעצוויצען פאַסקודנע אויפ׳ן האַרצען.

ער טוט אַ קוק איבער אַלעמען מיט א פערדעכטליכען בליק און זאָגט:

— איך געה... דער קאָפּ האָט מיר עפּעס אָנגעהויבען וועה טון... און דער אַנעקדאָט דיינער איז גאָרנישט קיין שאַרפזיניגער און קיין נייער אודאי נישט! איך האָב איהם געהערט שוין אַמאָל הונדערט! אַן׳אַלטער אַנעקדאָט!...

— כאַ כאַ־כאַ־כאַ־כאַ! — הילכט איהם נאָך און טראָגט זיך נאָך איהם בשעת ער געהט אַראָפּ פון די טרעפּ. און איהם דאַכט זיך אַלץ, אַז דאָס לאַכט מען פון איהם...

ער איז אַזוי צערודערט, אַז ער טרעפט קוים מיט׳ן שליסעל אין זיין טיר. אַלץ איז שטיל אין דער וואוינונג, דאָס ליכט — אויסגעלאָשען. אַננעט שלאָפט שוין, קענטיג. ער האָט איהר געמאַכט אַ סורפּריז און א היים געקומען מיט דריי שעה פריהער! שטילענקערהייט, אויף די שפּיץ־פינגער שאַרט ער זיך אַריין אין שלאָפצימער און פער־טשעפעט זיך דאָ־ט אָן עפּעס. א קלאַפּ, א צושראָ־קענער אויסגעשריי, פון א פרוי און א מאַנסביל. א בעוועגונג...

ער טוט א דריק דאָס קנעפעל פונ׳ם עלעק־טרישען לעמפּעל און — איהם נעמט שטיקען א געלעכטער. א היסטערישער, א פלוצ׳ים׳דיגער מאַוים׳דיג־ווילדער, אומפּהאַלטבאַרער געלעכטער.

— כאַ־כאַ־כאַ־כאַ־כאַ כאַ!... — טרייסעלט ער זיך אין ספּאַזמאַטישען געלעכטער, מיט אויסגע־שטאַרצטע, רויט־אָנגעגאָסענע אויגען און קען זיך נישט אָפּשטעלען:

כאַ־כאַ־כאַ־כאַ!...

—XII—

וואָס זענען די סבות פונ'ם היינטיגען קריזיס

די גאַנצע וועלט האָט איצט איין אויפגאַבּע אויסצוגעפינען די סיבות פון דעם אַזוי שווערען קריזיס און וואו עס זענען פאַרהאַן די מיטלען צו בעזייטיגען דעם דאָזיגען קריזיס.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז צו דעם קריזיס ספּעציעל אין פּוילען, האָבען גורם געווען אַ רייה פון מאָמענטען צווישען זיי דאָס, וואָס מיר האָבען נישט געהעריג אָפּגעשאַצט, דעם נוצען פון אונזערע אונטערנעהמונגען, ווי עס איז למשל, אין אַנדערע לענדער, וועלכע פערמאָגען שטאַרקערע פינאַנציעלע יסודות.

די ווירטשאַפטליכע געשיכטע אין פּוילען בעהמט אַרום אַ רייה עקספּערימענטען, פון וועלכע אַנדערע לענדער זענען פריי געווען, ווייל זיי האָבען פערמאָגט גרעסערע רעזערווען פון קאַפּיטאַלען און גינסטיגערע אינטערנאַציאָנאַלע בעדינגונגען, וועלכע פּוילען אַלס ניי־געשאַפענע מלוכה האָט זיך ערשט געמוזט אויסאַרבייטען און דערביי האָט פּוילען נישט איינמאָל אָנגעטראָפען אויף גרויסע שטערונגען, איבערהויפּט פון פּאָליטישער נאַטור.

עס איז למשל, כדאַי צו דערמאָהנען די צייט — ווען פּוילען האָט געמוזט איבערבייטען די וואַלוטעס פון די געוועזענע אָקופּאַציע־מלוכות קורס אויף מאַרקען, דאַן אויף זלאָטיס און די סטאַביליזאַציע פון דער וואַלוטע, די עקספּערימענטען פון ווירטשאַפטליכער נאַטור ווי האַנדעל, אינדוסטריע, זעלבסט־אויסקומען און די פערשידענע עטאַטיסטישע פּרובען, וואָס דויערן נאָך ליידער ביז אין היינטיגען טאָג.

עהנליכע עקספּערימענטען האָבען אַפילו אויך דורכגעמאַכט אַנדערע לענדער. זיי האָבען זיך אָבער גיכער דערויף געקאָנט דערלויבען, וואָס וויכטיגער, צו דער ריכטיגער צייט זיך אָפּצוטרייסלען פון זיי.

מען האָט זיך געטרייסט מיט דעם, אַז מיט אַ צייט צוריק זענען געווען אין אַ געוויסער מאָס, מאַנכע גינסטיגע פאַר איבערגעהענדיגע ענטוויקלונגס־מאָמענטען, ווי למשל, אין די יאָהרען 27 — 1928. געמיינט האָט מען, אַז דאָס איז געשעהן אין רעזולטאַט פון דער סטאַביליזאַציע פון זלאָטי און אַלגעמיין גוטע ווירטשאַפטליכע פערהעלטענישען.

אין איין זאַך האָט מען אָבער פערגעסען, אַז כאָטש די אויסערליכע ערשיינונגען פון אַ גוטער קאָניונקטור אין לאַנד, זענען מיר אָבער דאָך אָפּהענגיג פון איהר ענטוויקלונג אויף דער גאַנצער וועלט.

די וועלט־קאָניונקטור האָט זיך ליידער אַרויסגעוויזען פאַר נישט איבריג פויגעלדיג און דאָס צוליב די רעזולטאַטען פון קריג און צוליב דעם געוואַלדיג גרויסען פאָרטשריט פון דער טעכניק ווי פליה־וועזען, ראַדיאָ און אַנדערע ערפינדונגען. אַ חוץ די דאָזיגע אַלע פּראָבלעמען שפּילען אויך אַ גרויסע ראָלע אין דער וועלט־קאָניונקטור אַנדערע מאָמענטען, וועלכע זענען פאַר דעם קריג געווען בלויז אַ טעאָריע און היינט ווערען זיי פּראַקטיש אויסגעפיהרט, ווי למשל, דער פּראָבלעם פון גאָלד־אויסטיילונג, וואָס האָט אַנ'איינפלוס אין אַ גאַר גרויסע מאָס אויף דעם געשטאַלטען זיך פון די פּרייזען, מיט דעם דאָזיגען פּראָבלעם האָט זיך אַפילו לעצטענס פאַראינטערעסירט דער פעלקער־בונד און אַלס רעזולטאַט האָט די קאָמיסיע, וואָס האָט זיך פערנומען מיט דעם דאָזיגען ענין, צונויפגעשטעלט אַ גאַנצע רייה טעזען, וועלכע רופען די בעזונדערע לענדער צו אַ צוזאַמענאַרבייט פון די באַנקנאָטען — באַנקען. פון דער דאָזיגער צוזאַמענאַרבייט זענען אָפּהענגיג וויכטיגע פערטרויערליכע פראַגען, וואָס זענען נוגע די פרידענסטענדענץ פון די בעזונדערע לענדער.

די סיבות פון קריזיס זענען אָבער איבעראַל נישט קיין גלייכע ביי אונז, ווייל עס מאַנגעלט גאָלד און קאַפּיטאַלען, אין אַנדערע לענדער פונקט פערקעהרט, ווייל עס איז פאַרהאַן צופיל.

דאָס זאַמלען זיך פון גאָלד און בלויז איינצעלנע צענטערס ווי ניו־יאָרק און פּאַריז, האָט די זעלבע רעזולטאַטען ווי אַנ'איבערמאָס פון בלוט אין מענשליכען אָרגאַניזם. אַזוי גוט ווי אין פּוילען איז שלעכט, ווייל עס פעהלט גאָלד און אומזאַץ־קאַפּיטאַל אין אַ גענוגענדער מאָס, אַזוי איז שלעכט אין אַמעריקא, וואו עס איז פאַרהאַן צופיל גאָלד און אפשר איז דאָרט נאָך ערגער. דער איבערמאָס פון גאָלד און קאַפּיטאַלען אין אַמעריקא, האָט גורם געווען אַ ברייט־פערצווייגטע בערזע־שפּעקולאַציע און איהר צוזאַמענבּרוך אין אַמעריקא האָבען פאַראַיאָהרען באַנקראָטירט אַנ'ערך פון — 1300 באַנקען.

פון פראַנקרייך הערען מיר אויך איבער פערשידענע פינאַנץ־סקאַנדאַלען, ווי למשל, די אַפּערע פון „אאוסטריק־באַנק" און אַנדערע.

די השפעה פון די דאָזיגע אינטערנאַציאָנאַלע פערהעלטענישען אויף פּוילען איז צוליב דעם נאָך שטאַרקער, ווייל אין צייטען פון אפשר אַ נישט שלעכטער קאָניונקטור האָבען מיר נישט געקענט אָפּשפּאָרען רעזערווען אויף ערגערע צייטען. מיר זענען נאָר געלאָפען, מיט דעם געדאַנק, ווייטער צו בויען, אינוועסטירט קאַפּיטאַלען און פערשידענע אונטערנעהמונגען אָהן ריקזיכט דערויף צי ענטשפּרעכט די קאָנסומאַציע דער פּראָדוקציע.

אַ חוץ דעם איז דער אויסבוי פון קרעדיט־אַפּאַראַט געווען און איז אויך ביז היינט נישט קיין נאָרמאַלער. מען האָט געמיינט, אַז אַ אויסערגעוועהנליכע אויסברייטונג פון די מלוכה'שע פינאַנץ־אינסטיטוציעס וועט קענען בעפרידיגען די קרעדיט־בעדערפנישען פון גאַנצען לאַנד און ביי דעם אַלעמען האָט מען פולשטענדיג אויסגעלאָזט אַזאַ וויכטיגען ענין ווי האַנדעל. נאָך מעהר מען האָט אַרויפגעלעגט אויף איהם פערהעלטנישמעסיג גרעסערע לאַסטען ווי אויף אַנדערע צווייגען פון ווירטשאַפטליכען לעבען. היינט ווען דער קריזיס האָט אַרומגענומען אויך אַנדערע געביטען פון ווירטשאַפטליכען לעבען, פעהלט דער שטייער־פאָנד, וואָס דער האַנדעל וואָלט געקאָנט געבען ווען ער זאָל געווען נאָרמאַל אונטערשטיצט ווערען.

די מאַסגעביגע פאַקטאָרען זענען שוין היינט אַפילו מודה, אַז די ווירטשאַפטליכע סיטואַציע איז נישט קיין רויזיגע. זיי ציהען אָבער דאָך פון דעם נישט אַרויס די נויטיגע קאָנסעקווענצען, וועלכע זענען נויטיג צו דער פערלייכטערונג פון דער סיטואַציע און וואָס די פערטרעטער פון האַנדעל פאָדערען תמיד אָהן ערפאָלג.

די אומזאַצען און האַנדעל ווערען קלענער פון טאָג צו טאָג. דאָס בעווייזט זיך אין פעהלען פון וועקסעל־מאַטעריאַל. בשעת מען האָט ערשט נישט לאַנג גערעדט וועגען אַ וועקסעל אינפלאַציע, רעדט מען שוין היינט זעהר שטאַרק איבערהויפּט וועגען מאַנגעל פון וועקסעל. די דאָזיגע אָבשוואַכונג פון וועקסעל־בעוועגונג בעווייזט דאָס פערשוואונדען פון אומזאַץ, וואָס מוז זיך אויך ממילא שלעכט אָבשלאָגען אויף די מלוכה'שע הכנסות.

דאָך זענען נישט בעריקזיכטיגט געוואָרען אין בודזשעט די דאָזיגע קאָרעקטורען. וואָס וואָלטען בעדאַרפט פערבעסערען די סיטואַציע.

עס איז שווער צו שטעלען זיך האָראָסקאָפּען אויף דער צוקונפט. די וועלט גיט זיך אָפּ רעכענשאַפט פון דער וויכטיגקייט צו פערהיטען דאָס שלעכטע און אין די לעצטע צייטען הערען מיר פון פערשידענע פּלאַנען צו רעווידירען די מלחמה־חובות, דער דאָזיגער פאַקטאָר אָבער, וואָס וואָלט אַמייסטען גורם געווען צו סאַנירען די אינטערנאַציאָנאַלע פערהעלטנישען אויפ'ן ווירטשאַפטליך־פינאַנציעלען וועג שטעהט דערווייל אויפ'ן טויט־פּונקט.

מען דאַרף האָפען, אַז די שטרעבונגען וועלען דאָך אָננעמען אַ רעאַלע פאָרם, עס וועט איינטרעטען אַ פערלייכטערונג אין דער אַלגעמיינער סיטואַציע און דערמיט וועט זיך אויך אָנהויבען די פערלייכטערונג פון שאַרפען קריזיס.

פיער וואָכען האָט געדויערט דער ראָמאַן...

אַ געשיכטע מיט אַ יודישער אַרבייטערין אין פּאַריז, וואָס האָט זיך געלאָזט לייכט פערפיהרען

„פּאַריזער היינט" שילדערט:

דאָס מיידעל וויינט!

וואָס דען זאָל זי טון אין איהר לאַגע? קען זי זיך עפּעס העלפען? איצט, ווען זי האָט שוין צופיל געגלויבט? נאָר וואָס זאָל זי איצט טון? זי זאָגט, אַז זי איז געווען פער'כישופ'ט, פער'כישופט פון זיינע שעהנע רייד.

— איך בין געקומען קיין פּאַריז צו אַ שוועסטער. איך בין אַ שניידערין, האָב איך זיך בעקענט מיט אַ יונגענמאַן, אויך אַ שניידער, האָט ער זיך מיט מיר צורעדט און דערצעהלט, אַז ער איז עלענד און איינזאַם.

האָב איך איהם אויך דערצעהלט מיין לעבען, מיר זענען געוואָרען גוטע פריינד, מיר האָבען זיך צוגעזאָגט אייביגע ליבע.

— לאַנג האָט איהר זיך געקענט?

— אַכט טעג.

— דאָס אינגאַנצען?

— יאָ, — וויינט דאָס מיידעל.

— וואָס־זשע האָט איהר צו וויינען?

— הערט ווייטער, וועט איהר שוין זעהן, אַז איך האָב יאָ צו וויינען.

— נו, דערצעהלט.

האָט ער מיר אויפ'ן אַכטען טאָג געזאָגט:

— דו ווייסט, איך בין אַ פריי־געזאָנבער מענש

האָב איך געפרעגט:

— טאָ איז וואָס?

— איך האָב אויך אַנדערע אַנשויאונגען אויף ליבע. און ער האָט גענומען רעדען, אַזוי שעהן גערעדט, אַזעלכע שעהנע ווערטער, אַז איצט איז אַ פרייע מענשהייט, אַז ליבע איז אַ גליק, אַז מען דאַרף זיך ליבען אָהן אַ רעכנונג — אינגאַנצען.

האָב איך געענטפערט:

— יאָ, אָבער אַ חופּה.

דאָ האָט ער זיך זעהר צולאַכט:

— וואָס אַ חופּה? — פע, פאַר אַ מאָדערנער אַרבייטערין פּאַסט נישט צו רעדען אַזוי! דאָס איז דאָך אַמאָל געווען שוין לאַנג פערעלטערט. — מיט איין וואָרט, ער האָט מיך אויסגעלאַכט.

האָב איך איהם געפרעגט, וואָס מיינט ער דערמיט, האָט ער געענטפערט פשוט:

— מען זאָל געהן צוזאַמען וואוינען, און כדי מיך צו בערוהיגען, האָט ער מיר איינגערעדט:

— נו, שפּעטער, אַז קיינער זאָל נישט וויסען, וועט מען שטעלען אַ חופּה אויך. — פאַר דיר — האָט ער צוגעגעבען.

האָב איך געגלויבט. איך בין אַוועק מיט איהם וואוינען. מיין שוועסטער האָט געשריגען. מיין שוועסטער האָט פּראָטעסטירט, עס האָט גאָרנישט געהאָלפען. איך בין געווען פערכישופט, איך בין אַוועק וואוינען.

— טאָ, וואָס איז געוואָרען?

— אָה, פרעגט שוין נישט עס איז אַ דורך אַ וואָך, צוויי, ער איז געווען גוט צו מיר. מיטאַמאָל — ער קומט נישט אַהיים, ווער איך דערשראָקען, וואַרט ביז אין דער פריה. ער קומט צוריק, אַ האַלב שיכור'ער, וואָס איז? געה אַוועק פון מיר — האָסט מיר צוגענומען מיין פרייהייט!

— וואָס.

— יאָ, איך בין אַ פרייער מענש, איך וויל זיין אַליין.

— וואָס רעדסטו?

— יאָ, איך האָב פיינד אַ פרוי צו לאַנג.

— וואָס?

עס האָט גאָרנישט געהאָלפען, נאָר איין וואָך איז ער געווען מיט מיר צוזאַמען. ער איז געוואָרען ברוטאַל, גראָב, שלעכט, מיך אַפילו געשלאָגען.

בין איך אַוועק וויינען, צו מיין שוועסטער, זאָגט זי:

— גוט אַזוי!

בין איך שוין געבליבען אַליין. איין טאָג קום איך אַהיים, טרעף איך מיין גאַנץ פערמעגען — דאָס ביסעל זאַכען פאַר דער טיר פון האָטעל. ער איז נישטאָ, איז פערשוואונדען, בין איך איצט געבליבען אַליין. אינגאַנצען אַליין...

— ווי לאַנג האָט געדויערט דער גאַנצער ראָמאַן?

— פיר וואָכען.

— אַכט טעג קאַנטשאַפּט און גלייך האָט איהר געגלויבט?

— איך ווייס, איך האָב זיך צוגעוואוינט.

דאָס מיידעל וויינט ווייטער. אָבער וואָס קען מען איהר העלפען, אַז זי האָט זיך אַזוי שנעל „צוגעוואוינט", אַזוי שנעל געגלויבט...

אויף זינדיגע וועגען

(21 סענסאַציאָנעל־עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

אינזשיניער מערטענס איז געזעסען אין זיין לאַבאָראַטאָריום אַנגעטון אין אַ בלויען אַרבייטס־אַנצוג, און געמאַכט עקספּערימענטען לויט די דאָקומענטען וואָס ער האָט בעקומען פון סאַמועל גוטמאַן. וואָס מעהר ער האָט אַריינגעאַרבייט אין די דאָקומענטען, וואָס מעהר ער האָט געזוכט, לויט דער ערפינדונג, פון ערמאָרדעטען אינזש. הענריק הערץ, אַלס וועניגער איז איהם געלונגען עפּעס אַרויסצובעקומען. מערטענס איז געוואָרען אונרוהיג, ער האָט נישט געוואוסט, צי זאָל דאָס צושרייבען זיין אויפגערעגטען צושטאַנד, אין וועלכען ער האָט זיך געפינען, אָדער שטעקט עפּעס אַנדערש דערין וואָס ער קען פון דער ערפינדונג גאָרנישט אַרויסבעקומען.

מערטענס האָט זיך גענומען צו דער אַרבייט מיט מעהר פלייס, ער האָט אַוועקגעיאָגט פון זיך אַלע זייטיגע געדאַנקען, כדי צו פערענדיגען די פּראָבעס און דערגרייכען די געהיימנישען פון דער נייער ערפינדונג, זעהט אויס, אַז דער אינזש. הענריק הערץ איז געווען אַ סיסטעמאַטישער און פּינקטליכער מענש, ווייל די פּלענער, געאָמעטרישע צייכנונגען, פאַרבען־מישונגען און אַלע קאַלקולאַציעס, זענען געווען געשריבען מיט אַנ'אויסערגעוועהנליכער פּינקטליכקייט און גענויקייט, אַזוי אַז סיהאָט נישט געדאַרפט זיין קיין שום שוועריגקייט פעסטצושטעלען די אמתען פון דער ערפינדונג.

און־דאָך וואָס מעהר ער האָט געאַרבייט, וואָס מעהר ער האָט געפּרובט אַלץ וועניגער האָט זיך איהם איינגעגעבען, אַלץ וועניגער האָבען איהם די פּראַקטישע עקספּערימענטען געלונגען.

— נישט אַנדערש האָט מערטענס זיך געטראַכט, ווי מיינע נערוווען זענען נישט אין אָרדנונג. נאָך מיין לעצטער בעגעגעניש מיט ראָמאַ'ן און דער סצענע מיט דעם פערשאַלטענעם שאָפער זענען מיינע געדאַנקען אינגאַנצען צושרויפט געוואָרען, איך בין נישט אַרבייטספעהיג איך קען נישט לייסטען.

— אָבער אַלץ איז דאָך אין די דאָקומענטען אַזוי קלאָר, אַלץ ליגט דאָך אַזוי ווי אויף דער האַנד, פאַרוואָס געלונגען מיר נישט די פּרובען? פאַרוואָס זאָל איך נישט קענען פעסטשטעלען הונדערט־פּראָצענטיגע אמתען?

— איבעריגענס האָט מערטענס ווייטער צו זיך אַליין גערעדט, געהענדיג אַהין און צוריק איבער'ן צימער, איז דאָך דאָס ביי מיר אַ לעבענס־פראַגע, איך האָב זיך געלאָזט פערפּלאָנטערען אין אַ נעץ פון אַפּערע און פערברעכען, פון גבהה און מאָרד, כדי מיין ציל צו דערגרייכען. צו צוויי זאַכען האָב איך געשטרעבט זייט איך האָב מיין שטודיום געענדיגט און זייט איך אַרבייט אין די כעמישע פאַבריקע פון סאַמועל גוטמאַן: צו אַ גרויסען רייכטום און דאַן צו בעזיצען ראָמאַ'ן. ביידע זאַכען זענען געווען חלומות, אונענדליכע ווייטקייטען, וועגען וועלכע מ'קען נאָר טרוימען אָדער אַרויסלייענען פון ביכער, אָבער קיינמאָל נישט דערגרייכען.

און אַזוי ווי מיין אייגענער גורל וואָלט געוואָרען מיין פערבינדעטער, אַזוי ווי ער וואָלט זיך געהאַט אָפּגערעדט מיט מיר צו העלפען מיר צו דערגרייכען מיין ציל — איז געקומען סאַמועל גוטמאַן און מיר אין די האַנד אַריין געגעבען די דאָזיגע דאָקומענטען. דורך זיי קען איך קומען צו ביידען זאַכען: צו געלד און צו ראָמאַ'ן. דער ערשטער מיסערפאָלג ביי דעם ענטציקענדען מיידעל, ביי דער געטין פון שעהנהייט, ביי דער מלכה פון גוטסקייט און עדעלקייט, שרעקט מיך נישט אָפּ.

געוויס, וואָס האָב איך, גרויסער נאַר געוואָלט, אַז זי זאָל מיר אין ערשטען מאָמענט פאַלען אין די אָרימס, קושען מיך, האַלזען מיך, איבערגעבען מיר איהר נשמה און קערפּער, הגם זי האָט וועגען מיר קיינמאָל נישט געטראַכט. דאָס איז דאָך אונמעגליך, זי וואָלט מיר דעמאָלט נישט געפעלען, אַזוי וואָלטען געקענט האַנדלען, נאָר אויסגעלאַסענע, פערדאָרבענע פרויען, אָבער נישט אַזעלכע ריינע, אונשולדיגע מלאכימלעך ווי ראָמאַ. ס'איז אָבער זיכער אַז זי איז מיינע, זי איז אינגאַנצען אין מיינע הענד, זי וועט דאָך נישט וועלען אומגליקליך מאַכען איהר פאָטער, זיך אַליין, דאָס גאַנצע הויז, איהר אָפּשטאַם, איהר צוקונפט, זי איז אין גאַנצען מיין, איהר פאָטער וועט מוזען מיר צוהעלפען אויסצופיהרען מיין פּלאַן, ווייל סאַמועל גוטמאַן האָט זיך מיר איבערגעגעבען אינגאַנצען אָהן שום בעוואָרעניש און אָהן מיטעל זיך אַרויסצודרעהען פון דעם שרעקליכען פערברעכען.

אָבער יאָ, האָט זיך מערטענס געכאַפּט דאָס אַלץ איז געזאָגט געוואָרען ווען איך וואָלט די ערפינדונג שוין געהאַט ענטדעקט. וועגען דער דאָזיגער שוועריגקייט האָב איך קיינמאָל נישט געטראַכט. און איצט שטעה איך דאָ ווי אַ שילער יונגעל און קען מיר נישט עצה געבען מיט די סאַמע פּרימיטיווסטע זאַכען, מיט ענינים וואָס ליגען קלאָר אויף דער האַנד.

און אפשר זאָל איך בעטען אימיצען וועגען הילף, אפשר זאָל איך בעטען עפּעס אַ קאָלעגע, ער זאָל מיר העלפען. דאָס איז דאָך אָבער אונמעגליך, איך טאָר דאָך קיינעם נישט פערטרויען דעם סוד.

מערטענס האָט זיך ווייטער גענומען צו דער אַרבייט שעהן־לאַנג איז ער געזעסען איינגעבויגען איבער צייכנונגען און פּלענער, איבער ציפערען און אויסרעכנונגען און איהם איז גאָרנישט געלונגען, קיין שום עקספּערימענט האָט נישט געשטימט מיט די אויסרעכנונגען פון די געגנבעטע דאָקומענטען, לויט מערטענס'ס אויסרעכנונגען איז אויסגעקומען, אַז אויב מ'זאָל אָנווענדען דעם אינזש. הענריק הערץ ערפינדונג וועט די פאַרבען־פּראָדוקציע נאָך טייערער ווערען מיט 25 פּראָצענט און נישט ביליגער.

צום טייוועל, האָט מערטענס געקלאַפּט אין טיש אַריין, צי וועל איך בלייבען דער אָפּגענאַרטער, ווי אַזוי וועל איך ווייטער האַנדלען אויב מיין לאַבאָראַטאָריום אַרבייט וועט מיר נישט געלונגען, אויב איך וועל נישט דערגרייכען דעם סוד פון דער ערפינדונג.

מערטענס האָט זיך באַלד בערוהיגט, ער האָט צוגעשריבען זיין אונפעהיגקייט צו אַרבייט, זיינע אָנגעשטרענגטע נערווען, זיינע איבערלעבענישען די לעצטע טעג. דער אינזשיניער האָט אָפּגעשטעלט די אַרבייט, אַראָפּגעצויגען דעם אַרבייטס־אַנצוג און אַראָפּגעגאַנגען אין דער פאַבריק, כדי זיך צו בערוהיגען און דאַן מיט פערדאָפּעלטע ענערגיע פריש זיך צו נעמען צו דער אַרבייט.

— עפּעס אַנ'אומגליק יאָגט מיך נאָך, האָט מערטענס זיך געטראַכט אַריינגעהענדיג אין דער פאַבריק. די ערשטע בעגעגעניש געפעלט מיר נישט.

גלייך ביים אַריינקומען אין דער פאַבריק האָט מערטענס דערזעהען די פרוי פון דעם אינוואַליד, וועלכע ער האָט צוגענומען צו דער אַרבייט אין דער פאַבריק. ער האָט די דאָזיגע פרוי נישט געקענט און כמעט נישט גערעדט מיט איהר, פונדעסטוועגען האָט איהם אַרומגענומען עפּעס אַ איבערליכע מורא, ווען ער האָט זי איצט דערזעהען.

די פרוי האָט בעגריסט מערטענסן און ווייטער געטון איהר אַרבייט, אַזוי ווי ס'וואָלט איהר גאָר נישט אָנגעגאַנגען. מערטענס איז ווייטער געגאַנגען אין דער פאַבריק און ערלעדיגט זיינע ענינים.

ביים עק פון גרויסען פאַבריקס־זאַל זענען געשטאַנען 2 אַרבייטעריננס און געפיהרט צווישען זיך עפּעס אַ שאַרפען שמועס, הגם די אַרבייטעריננס האָבען נישט בעמערקט, אַז דער אינזשיניער מערטענס דערנעהנטערט זיך צו זיי, האָט ער דאָך נישט געקענט דערהערען וועגען וואָס דער שמועס פיהרט זיך, ווייל דער גערויש פון די מאַשינען האָט פערטויבט דאָס געשפּרעך, ערשט ווען מערטענס איז נעהנטער צוגעקומען האָט ער געהערט.

— און איך זאָג אייך, אַז דאָ איז עפּעס נישט גלאַטיג, עפּעס קומט דאָ פאַר אַזעלכעס וואָס מיר וויסען נישט, אָבער דאָס איז עפּעס גאָר וויכטיגעס. די פרוי, וואָס זעהט אויס ווי אַ גייסט, וועלכע מ'האָט אַריינגעזעצט אונז אין דער פאַבריק, איז נישט גלאַט עפּעס אַנ'אַרבייטערין... די וואָס האָט געפיהרט דעם שמועס האָט דערזעהען דעם אינזשיניער און איז פערשוויגען געוואָרען, זי איז צוגעגאַנגען צו איהר מאַשין און געאַרבייט.

— עפּעס אַ נייע צרה, האָט זיך מערטענס געטראַכט מיט דער פרוי אין „שוואַרצען". מיר איז אויך אינטערעסאַנט די גאַנצע געשיכטע.

מערטענס האָט פערבראַכט אַ לענגערע צייט אין דער פאַבריק, דאַן אויפ'ן שפּאַציר און ווידער אַרויפגעגאַנגען אין לאַבאָראַטאָריום, כדי צו פערענדיגען זיין אַרבייט און מיטיילען וועגען רעזולטאַט דעם שעף סאַמועל גוטמאַן, דער ערפאָלג איז אָבער געווען דערזעלבער וואָס פריהער.

קיין שום זאַך האָט זיך נישט איינגעגעבען, פון זיין שווערע און אָנגעשטרענגטע אַרבייט איז גאָרנישט אַרויסגעקומען.

(המשך קומט)

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווי בײ קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרוים אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראקטיק מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דיטשן פראפעסאר-דאקטאר בראכורעטינג בעוויזן. זיכער דעם שוועריסטן און געפערליכסטן בראך. אויך פאר הויקערס דעמונגען מיט הייל-גארסעטן און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בײטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס „ערוועניבע ערשיינן פון די קראנקע אין אונגערינגם גוזשיג, דיפלאמען האבן אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר באראנאש, פראפ. ד״ר י. מאַרישלער, פראפ. ד״ר ב. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן טערוויכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם ה. ספעציאליסט י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 דריק איך אויס מיין דאנקבארקייט פאר איינהאלטען מיר די זעהר שווערע בראך-רוסטור אנ׳ערר 25 יאהר האב איך געליטען פון שטענדיגע וועהטאג-אטאקען און היינט, א דאנקדעם גרויסען ספעציאליסט בין איך פריי פון ליידען און פעהיג צו דער ארבייט. דערמיט דריק איך אויס איהם מיין הארציגסטע דאנקבארקייט.

Tema Rozenblum.

א צימער

ביי אן׳אינטעליגענטער פאמיליע איז אפצוגעבען פאר 2 פרייליינס אדער פאר א קינדערלאזן פאר-פאלק. צוגענגליכער פרייז.
צו ערפאהרען פאמארסקא 4 וו. 11.

---

1 צימער

פון זאפארט שוין ליידיג – איבערצוגעבען. נאוואטנסקא 29, פראנט, 3. שט. דימאנט

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 8–10; 5–8 אווענד

קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג! דאפעלטער פראגראם!
1) גרויסע עראטישע דראמע לויט ערצעהלונג פון P.Tetmajer א. נ.:

ראמאנס פון פרל. אפאלסקא

אין די הויפטראלען:
Bożewska Helena, Brydziński, Władysław Walter

2) דער קאמיקער **Monty Banks** אין וואהנזיניגען געיעג

אויפ׳ן פייערדיגען פערדל

נאך דער שעהנער מיליארדערקע, וועלכע עס פיהרט אויס
VIRGINIA LEE CORBIN

בעגלייטענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ, שבת, זונטאג און יום ט׳ב – 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134–72
נעמט אן פון 2–3 נאכמ און פון $7^1/_2$–9 אווענד.

ליעטשניצע

צאהן-ערצטליכער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

(דיאגנאסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17 טעל. 116-33

וועגעראלאגישער גאבינעט

טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קליענטעלע און בירגער, האבען מיר ערעפענט אויף
Plac Dąbrowskiego 2
טעל. 156-70 פראנט, פארטער, אין דער נאהענט פון סאנד אקרענגאווי און גראדסקי א ביורא א. ג. „Maszynopis“
וואו עס ווערען ערלעדיגט זעמטליכע געריכטליכע אנגעלעגענהייטען ווי אויך סקא־באווע און קאמונאלע אכטונג! פאזענער און פאמערנער הויזירער ספעציעלע אפטיילונג פאר אייערע פראטעסטירטע וועקסלען. מיט אכטונג
יאקוב זאמעט און מ. זינגער.

א צימער צו פערדינגען
אויף א פראצאווניע אדער 2 מאן צו שלאפען ביי א. פישאף, פולנאצנא 9
פערקויף פון מאלער-שאב לאנען א ןשפריץ-מאשינען

כ׳זוך
א טריקאטאזש - מאשין
נומער 2, 3, אדער 4.
פיאסעצקי
פיעטריקאווער 92.

עס נויטיגט זיך זאפארט
א יונגערמאן
וועלכער איז בעקאנט אין דער „טוך און קארט“-בראנזשע אלס פערקויפער נאר טיכטיגע רעפלעקטאנטען וועלכע קענען די קונדשאפט קענען זיך ווענדען די אדרעס צו ערפאהרען אין דער אדמינ.

פעראיין „מלביש ערומים“

15 סקווערא וואא 15

די פערוואלטונג פון „מלביש ערומים“ מאכט בעקאנט, אז דער פעראיין ערטיילט

בחנמ׳דיגע מעדיצינישע הילף

פאר אונבעמיטעלטע און אריםע.
דער סעקרעטאריאט פון „מלביש ערומים“ גיט ארויס צעטלען צום דאקטאר פון 10 ביז 12 און פון 4 ביז 7. די פערוואלטונג

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסט נאר קומען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי בימעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאציעס, קלויזולעס, ואבעזעזיטעשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא.
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

DR. MED.
Kaltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.
נעמט א פון 8 ביז 9 פריה פון 2 – 3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אווענד.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.
J. IMICH

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר
נאז, אוירען, האלז- און קעהל-קאפ - קראנקהייטען
MONIUSZKI 1, tel, 209-97.
נעמט אן פון 5–7 אוו., זונטאג און תנאות פון 1–2 נ״מ

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

א געוועלב און א שטוב

אויף קילינסקיעגא צווישען צעגעלניאנא און נארוטאוויטשא פון זאפארט איבערצוגעבען. רעפלעקטאנטען, חוץ קאלאניאל-אינהאבער קענען זיך מעלדען אויף קילינסקיעגא 48 אין פוטער-געוועלב צו ה׳ גאלדשטיין

Uczenica VII-ej klasy
udziela lekcyj, tanio.
Dowiedzieć się:
E. KAUFMAN, Narutowicza 25, poprz. of., I p.

Doktór KLINGER

ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע, הויט- און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אווענד און פון 1–2 נ״מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62“

DR. MED.
L. Pikielny

אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 12–1 און פון 7 – 4 אווענד.

Dr. Z. Rakowski

פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12–2 און פון 5–7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10–11 און פון 2–3

DR. MED.
H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה׳ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

ווענעריש קליניק
כירורגישע
„SANATO“

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד״ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד״ר מעד. מ. סאנטאר
עמפפאנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

נעמט אן פון 10–2 נאכמ, און פון 4–7 אווענד.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-סאבינעט קאסמעטיק.
– – טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. – – פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

Dr. med.
J. Lubicz

כירורג - ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאחניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וואלטערקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמיטאג.

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9 – 2 נאכמ. און פון 5 – 9 אווענד
פאר דאמען בעזונדערען ווארטע-צימער.

יעדער איינציגער מעבעל

האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או״וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווילצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

א טיכטיגע פעקויפערין

צו קינדער-שיך ווערט געזוכט

וואלמאן, פולנאצנא 23.
בעפארצוגט פון דער בראנזשע. 1216

רעכטס-פובליציסט
י. אינפעלד

31 פיעטריקאווער 31
נעהמט אויף אינטערעסאנטען אין אלע געזעצעניבים. טעגליך פון 5 ביז 8 אווענד.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בײטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט–18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט–24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט–40 „ „ „ „ „ –60 „ „ „ „ „ 4 „
פאר א מיליטער-שורה: נאכ׳ן טעקסט–12 „ „ „ „ „ –18 „ „ „ „ „ 8 „
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען–10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.